

PUUTTUVA PALA -

Aktiivista toimintaa alkuvaiheen maahanmuuttajien kotoutumiseen

Reija Arola

Opinnäytetyö, syksy 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Arola, Reija. Puuttuva pala – Aktiivista toimintaa alkuvaiheen maahanmuuttajien kotoutumiseen. Helsinki, Syksy 2016, 51 s, 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan ylempi koulutusohjelma. Syrjäytymisvaarassa olevien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, sosionomi (ylempi AMK).

Opinnäytetyö koostuu alkuvaiheen kotouttamiseen tähtäävän Puuttuva pala -hankkeen hankesuunnitelmasta sekä moduuleista, jotka ovat koulutuksen apuvälineitä. Hankkeen suunnittelu ja käynnistyminen on tapahtunut vuoden 2016 aikana.

Tavoitteena Puuttuva pala -hankkeella on saada aikaan mahdollisimman matalan kynnyksen palvelu uusille vantaalaisille maahanmuuttajille, joka tukisi mahdollisimman hyvin heidän kotoutumistaan jo sen alkuvaiheessa. Hanke käynnisti myös yhteistyön Vantaan kaupungin ja Diakonia-ammattikorkeakoulun välille Vantaalla. Hankkeen yhtenä tärkeänä osana on tarjota DIAK:n opiskelijoille harjoittelupaikkoja.

Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka varsinaisena tuloksena on hankesuunnitelma ja materiaali kolmea ohjauskertaa varten (ks. liitteet). Moduulien ja ryhmien ohjaamiseen tarvittavan ohjauksen sisällön selvittämiseksi haastateltiin järjestöjen edustajia, maahanmuuttoyksikön henkilökuntaa sekä maahanmuuttajia. Näiden haastattelujen avulla saatiin tietoa aiemmista kokemuksista. Moduuleista yhtä testattiin myös ryhmätilanteessa ja kerättiin palaute sen käyttökelpoisuudesta.

Maahanmuuttajia on saapunut Suomeen huomattavasti enemmän vuonna 2015 kuin koskaan aikaisemmin. Kotouttaminen on ensimmäinen asia, jotta uudet maahanmuuttajat voisivat aloittaa elämän uudessa kotimaassaan. Kotouttamiseen tarvitaan paljon resursseja ja riittävät toimintamahdollisuudet, jotta kotoutuminen voisi onnistua. Puuttuva pala -hanke on siksi tärkeä, ajankohtainen ja se tulee myös toteuttaa.

Asiasanat: maahanmuuttajat, kotouttaminen, syrjäytyminen, yhteistyö

ABSTRACT

Arola, Reija. Puuttuva pala – Early stage activity for the social integration of immigrants. Helsinki, Autumn 2016, 51 p, 5 appendices. Diaconia University of Applied Sciences. Master of Social Services. Promotion of the health and wellbeing of people in danger of marginalization, Master of Social Services (UAS master's degree).

The thesis consists of early stage social integration of the project Puuttuva pala. It includes the project plan and the modules, which are tools of education. The planning of the project and its start took place in 2016.

The aim of the project Puuttuva pala is to get service as easy as possible for new immigrants in Vantaa, Finland. This would support their social integration in its early stage. The project also started a co-operation between the city of Vantaa and Diaconia University of Applied Sciences (DIAK) in Vantaa. One important part of the project is to provide internships to the students of DIAK.

The thesis is functional, which resulted in the project plan and materials for three occasions of guidance (see appendices). For the content of guiding the modules and groups, immigrants, staff of the immigrant unit and representatives of organisations were interviewed. With these interviews information of earlier experiences was received. One of these modules was also tested in a group and responses of its usefulness were collected.

The arrival of immigrants in Finland increased enormously in 2015. Social integration is the first thing to do, so the new immigrants are able to start a life in their new homeland. The resources are much needed and possibilities to act must be big enough for the social integration to work. This is why the project Puuttuva pala is important, topical and it should be carried out.

Keywords: immigrants, social integration, social exclusion, co-operation

Sisällys

1 JOHDANTO	6
2 KOTOAUTUMINEN UUTEEN KULTTUURIIN.....	8
2.1 Maahanmuuton yleisiä käsitteitä	8
2.2 Kotouttaminen – mihin siitä on	10
2.3 Oppiminen uudessa kulttuurissa	12
2.4 Maahanmuuttajat ja mielenterveys.....	15
3 PUUTTUVIA PALA –HANKE	19
3.1 Vantaan maahanmuuttaja tilanne.....	19
3.2 Hankkeen alustavia valmisteluja	21
3.3 Yhteistyötahot ja toimijat.....	23
3.4 Tarkoitus ja tavoitteet	24
3.5 Hankkeen käynnistyminen.....	26
3.6 Hankkeen kartoittamista	28
3.7 Haastattelut hankevalmistelun osana.....	30
3.8 Hankkeen ohjaukertojen rakenne	33
3.9 Hankkeen toteutus	34
4. MODUULIT	36
4.1 Moduulien suunnittelu.....	36
4.2 Moduulien aiheet.....	37
4.2.1 Asumisen Moduuli 1. Asumisen vastaanottaminen.....	38
4.2.2 Asumisen moduuli 2. Asuminen Suomessa	39
4.2.3 Palvelut Suomessa moduuli	39
4.3 Moduulien kehittämisen kaari	40
4.4 Pilottiryhmä ja moduulien testaus.....	41
4.5 Moduulien arviointi ohjatusta ryhmästä	42
5 YHTEENVETO JA POHDINTAA.....	44
5.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	44
5.2 Opinnäytetyön arviointi.....	47

	5
5.3 Hankkeen tulevaisuus	50
5.4 Loppusanat.....	51
LÄHTEET.....	53

LIITE 1: Hankesuunnitelma

LIITE 2: Haastattelu kysymykset

LIITE 3: Asumisen Moduuli 1. Asunnon vastaanottaminen

LIITE 4: Asumisen moduuli 2. Asuminen Suomessa

LIITE 5: Palvelut Suomessa moduuli

1 JOHDANTO

Elämme tällä hetkellä aivan erilaisessa maailmassa kuin ennen. Maailmassa on tällä hetkellä enemmän pakolaisia kuin koskaan aiemmin. YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n selvityksen mukaan kesäkuussa 2016 maailmassa oli pakolaisia, turvapaikanhakijoita tai sisäisiä pakolaisia 65,3 miljoonaa (UNHCR 2016). Pakolaisten määrä kasvoi räjähdysmäisesti erityisesti vuonna 2015, jolloin Suomeenkin tuli 32 478 uutta turvapaikanhakijaa (Suomen Pakolaisapu 2016). Globaalissa maailmassa muutokset koskevat jokaista valtiota yhä nopeammin ja konkreettisemmin.

Pakolaiset pakenevat kotimaansa sotia ja hyvin epävakaita tilanteita. Suomeen on tullut paljon ihmisiä eri maista Syyrian sisällissodan vuoksi ja myös Afganistanin sekä Somalian tilanne on vaikuttanut pakolaisuuteen. Maahanmuuttovirasto arvioi, että osa Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista olisi kotimaassaan kuoleman vaarassa, jonka takia he voivat saada turvapaikan Suomesta (Maahanmuuttovirasto 2016). Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat siirtyvät kuntiin, joiden selkeänä haasteena on ottaa vastaan niihin tulevat uudet asukkaat ja saada heidät kotoutumaan mahdollisimman hyvin ja nopeasti.

Vantaan kaupunki on Suomen monikulttuurisin kunta. Vantaalla on yli 30 000 maahanmuuttajaa ja heidän kotouttamisensa pyritään tekemään mahdollisimman hyvin (Vantaa 2016). Vantaan kaupungin maahanmuuttajayksikössä tulevien pakolaisten asioita alettiin pohtia heti, kun tiedettiin pakolaisten määrän kasvavan. Kotouttaminen on haasteellista ja organisaatioiden reagoiminen isoihin muutoksiin on hidasta. Kotouttamisen selkeänä tavoitteena on saada ihminen mahdollisimman nopeasti tietoiseksi oman kaupunkinsa palveluista ja mukaan sosiaaliseen toimintaan sekä oppimaan suomen kieltä. Kotouttamisen velvoite on kirjattu Suomen lakiin: Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), jota kuntien on noudatettava.

Kotouttamisen ongelmakohta ilmenee perusasioiden kuten uuden kodin, pankkitilin ja tukien kuntoon saamisen jälkeen. Tässä vaiheessa kotoutettava henkilö jää usein odottamaan jatkotoimenpiteitä, kuten suomen kielen opetusta tai kotouttamiseen liittyvää koulutusta usein jopa vuodeksi. Kotoutumisen olisi kuitenkin hyvä alkaa heti silloin, kun motivaatio ja tahtotila ovat parhaimmillaan. Maahanmuuttajan henkinen terveydentila vaikuttaa olennaisesti kotoutumiseen. Sen takia heidät on tärkeä saada mukaan toimintaan jo sen alkuvaiheessa. Jos tarvetta mielenterveyden hoitamiseen havaitaan, nekin palvelut saataisiin käyntiin mahdollisimman pian. Useat ammattilaiset, jotka toimivat Vantaalla maahanmuuttajien parissa ovat havahtuneet hitaasti käynnistyvän kotouttamisen ongelmaan. Yhdessä on ryhdytty pohtimaan mahdollisuuksia uusien kuntalaisten auttamiseksi.

2 KOTOAUTUMINEN UUTEEN KULTTUURIIN

2.1 Maahanmuuton yleisiä käsitteitä

Ihmiset liikkuvat maiden välillä monesta eri syystä. Toiset ovat lähteneet liikkeelle vapaaehtoisesti ja toisten muutto uuteen maahan on pakon sanelemaa. Käsitteet, joilla näitä ihmisiä kuvataan, on tärkeä pitää selkeinä ja yhdenmukaisina. Tärkeää se on siitakin syystä, että usein eri statuksella maahan muuttaneet ihmiset saavat hyvin erilaisia etuuksia, oikeuksia sekä velvollisuuksia. Osa näistä käsitteistä on määritelty Geneven pakolaissopimuksessa, ja ne ovat normatiivisia. Yleisessä keskustelussa maahanmuutosta ja pakolaisuudesta käytetään hyvinkin kirjavaa ja vaihtelevaa termistöä riippuen paljon käyttäjästä ja asiayhteydestä (Maahanmuuttovirasto 2016.)

Suurin osa Suomeen viime vuonna tulleesta ihmisjoukosta on ollut pakolaisia. Pakolainen-sanaa käytetään usein mediassa ja arkipuheissa hyvin kattavasti. Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus (77/1968) on määritelty Suomen lakiin vuonna 1968, mutta pakolainen on kuitenkin määritelty tarkalleen jo Geneven pakolaissopimuksessa 1951 ja sen lisäpöytäkirjassa 1967. Pakolaismääritelmän lähtökohtana on vainon käsite. Pakolaisella tarkoitetaan henkilöä, joka oleskelee kotimaansa ulkopuolella sen vuoksi, että hänellä on perusteltua aiheita pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteensä johdosta, eikä voi tai halua tällaisen pelon vuoksi turvautua kyseisen maan suojeluun. Tämä sopimus velvoittaa sopimusvaltiot suojelemaan pakolaisia. Poikkeuksena ovat henkilöt, jotka ovat syyllistyneet sotarikoksiin tai rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Sopimuksen allekirjoittaneet valtiot eivät siis voi rajoittaa pakolaisten pääsyä rajojen sisäpuolelle. Henkilön pitää täyttää myös YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n kriteerit saadakseen pakolaisen aseman.

Kiintiöpakolaisia ovat henkilöt, jotka tulevat Suomeen uudelleensijoittamisprosessin kautta. He ovat pakolaisia, jotka ovat lähteneet kotimaastaan tai asuinalueiltaan toiseen maahan tai alueelle, johon he eivät voi jäädä pysyvästi asumaan. He tarvitsevat uuden maan, johon jäädä asumaan pysyvästi. He ovat YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaiseksi katsomia henkilöitä, joille on myönnetty oleskelulupa Suomen valtion talousarviossa vahvistetussa pakolaiskiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on viime vuosina ollut 750–1050 henkilöä.

Oleskeluluvan saanut henkilö saa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Se myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Oleskelulupa voidaan myöntää esimerkiksi työnteen, elinkeinonharjoittamisen, opiskelun tai perhesiteiden perusteella.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee turvaa ja oikeutta jäädä toisen valtion alueelle vedoten kansainväliseen sopimukseen. Valtion on tutkittava henkilön tarve turvapaikkaan. Jos määritelmä täyttyy, valtio antaa henkilölle pakolaisen statuksen ja hänelle myönnetään turvapaikka.

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity, tai jolle on myönnetty oleskelukortti. Maahanmuuttaja määritelmä on näistä määritelmistä laajin. Sillä voidaan myös määritellä kaikki maahan ulkomailta muuttaneet henkilöt, riippumatta siitä, mistä syystä he kotimaastaan ovat lähteneet. Nämä määritelmät löytyvät laista kotouttamisen edistämisestä (1386/2010).

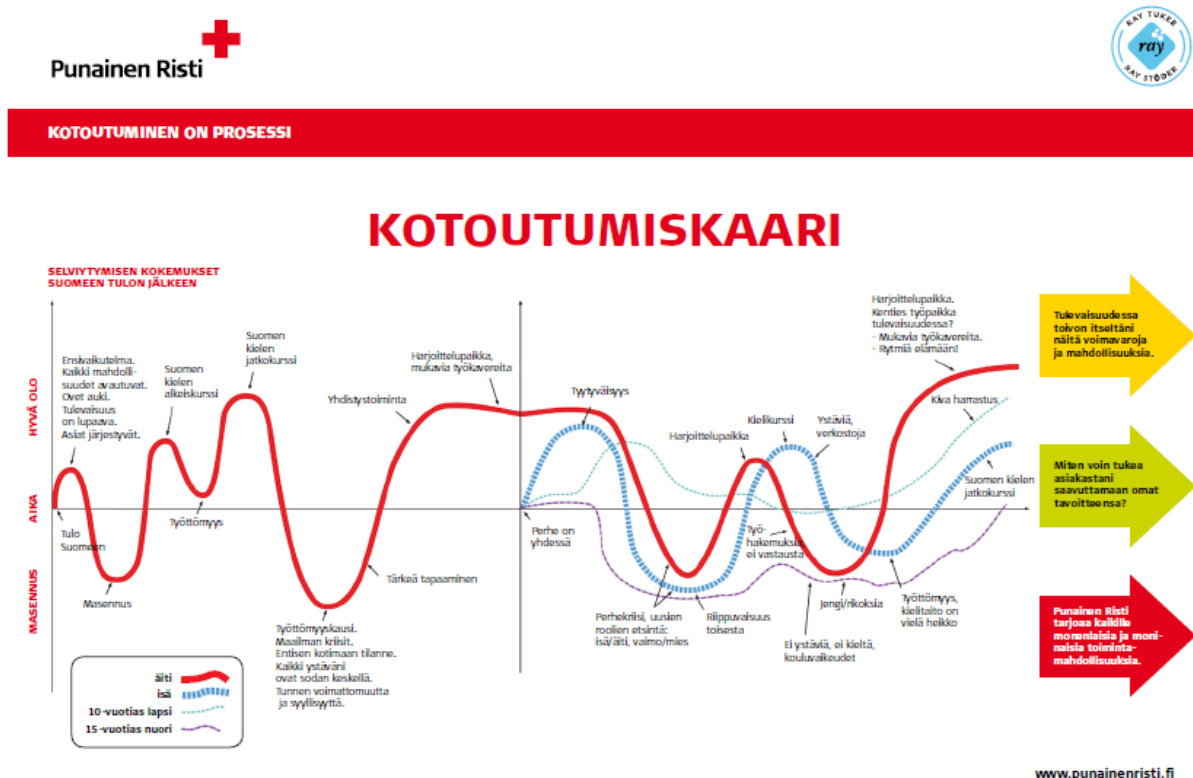
2.2 Kotouttaminen – mihin siitä on

Kotouttamiseen on oikeutettu jokainen maahanmuuttaja, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Sillä miksi tai miten maahanmuuttaja on Suomeen muuttanut ei ole väliä. Kotouttamisen ajatus on antaa perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. Tarkoitus on muodostaa palveluista mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus. Lähtökohtana on yksilön tai perheen oma palveluntarve, johon räätälöidään kotouttamispalvelut. Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli voimaan 1. syyskuuta vuonna 2011. Kyseinen laki on pohjana näille toiminnoille (Työministeriö 2016.) Samassa laissa määritellään, että maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hauduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään suomen tai ruotsin kielen opetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin toimenpiteisiin sekä palveluihin. Muutoin häneltä voidaan leikata etuuksia. Kotouttamisen edistämisen laki on siis kaksi suuntainen, velvoittaen molempia.

Turvapaikanhakijat, jotka ovat vielä vastaanottokeskuksissa, ja joiden hakemuksia ei ole vielä käsitelty, eivät ole kotouttamislain piirissä. Tämä odotusaika voi Suomessa olla melko pitkä, joskus jopa vuoden mittainen. Turvapaikanhakijoille on tähän tilanteeseen kehitelty niin kutsuttua esikotouttamista, mutta se ei ole lain määrittelemää ja sitä on toteutettu eri vastaanottokeskuksissa hyvin eri tavoin. Esikotouttamisessa on avainasemassa paikalliset toimijat ja niistä ennen kaikkea seurakunnat, yhdistykset ja kansalaisopistot. Esikotouttamisella voidaan tarkoittaa erilaisia aktiviteetteja, harrastuksia, Suomen kielen oppimista, opiskelua sekä tietoa suomen yhteiskunnasta sen toimintatavoista, laeista ja esimerkiksi hyväksyttävistä käytöstavoista (Kotka 2016.)

Esikotouttamista on luultavasti jossain määrin tehty varmasti joka vastaanotto-keskuksessa ainakin henkilökunnan toimesta. Koska esikotouttaminen ei perustu lakiin, siihen liittyvät toimenpiteet ovat varsin kirjavia, eivätkä turvapaikanhakijat ole saaneet yhtenäisiä valmiuksia esikotouttamisen aikana. Tämän vuoksi Puutuva pala -hankkeessa lähdetään siitä oletuksesta, että kotouttaminen tapahtuu vasta kotikunnan saamisen jälkeen.

KUVIO 1. SPR:n kotouttamiskaari

Kotoutumista on pyritty kuvaamaan Suomen Punaisen Ristin kehittelemässä kaarimallissa. Kotoutuminen on aaltoliikkeen omaista, niin kuin elämä ja kokemukset siitä usein muutenkin ovat. Välillä mennään eteenpäin asioissa ja oppimisessa, kun taas toisinaan kohdataan vastoinkäymisiä ja pohditaan miksi asiat eivät suju niin kuin on toivottu.

Tärkeää onnistuneessa kotoutumisessa on henkilökohtainen tuki ja ohjaus ihmisen omien tarpeiden ja mahdollisuuksien rajoissa. Suomen Pakolaisavun työntekijä sanoi haastattelussa, että tämän kuvion läpikäyminen maahanmuuttajan kanssa on antanut hyvää palautetta. Maahanmuuttajan on helpompaa, ehkä hyväksyä ja ymmärtää, ettei kotoutuminen ole kenellekään aina helppoa. Henkilökohtainen tuki mahdollistuu sosiaalityössä. Yhtenä haasteena siinä on maahanmuuttajan ja auttajan välinen suhde. Käsittelen tätä tarkemmin myöhemmässä vaiheessa. Laki velvoittaa kuntia järjestämään kotouttamisen palvelut, mutta millaisina ja missä mittakaavassa ne saadaan tuotettua, on varmasti hyvin kunta-kohtainen asia.

2.3 Oppiminen uudessa kulttuurissa

Ihmisen muuttaessa maasta toiseen pysyvästi, oli muuton syy mikä tahansa, hän joutuu opiskelemaan uusia asioita. Oppiminen on osittain pakollista ja osittain itsestä ja halusta kiinni. Maahanmuuttaja joutuu vähintäänkin tutustumaan oman asuinalueensa palveluihin ja kulkumahdollisuuksiin. Yleisesti ajatellaan, että ihmisen on opeteltava jollakin tasolla maassa käytössä oleva kieli koska se mahdollistaa omien asioiden hoitamisen uudessa kotimaassa. Ihmisten lähtökohdat oppimiseen ovat hyvin erilaiset ja siksi ison ryhmän kouluttaminen nopeasti on erittäin haasteellista.

Maahanmuuttaja ovat tulleet Suomeen monista eri maista. Eniten maahanmuuttajia vuonna 2015 on saapunut Irakista (63 %), Afganistanista (16 %), Somaliasta (6 %) ja Syyriasta (3 %) (Suomen pakolaisapu 2016.) He eivät ole tiedoiltaan, taidoiltaan eivätkä kokemuksiltaan millään tavalla yhteneväisiä. Jokaisella maalla on erilainen koulutuspolku ja eri maiden välillä koulutuksessa on huomattavia eroja. Pakolaisissa on mukana myös joukko ihmisiä, jotka ovat luku- ja kirjoitustaidottomia, eli he eivät välttämättä ole käyneet virallista koulua vielä missään elämänsä vaiheessa. Suomessa elinikäisen oppimisen ajatus on läsnä kaikessa koulutuksessa. Ei ole mitenkään harvinaista, että 50-vuotias kouluttautuu uuteen ammattiin.

Monet maahanmuuttajat tulevat yhteiskunnista, joiden koulutusjärjestelmissä oppiminen ajatellaan kuuluvan vain nuorille opiskelijoille. Monissa kulttuureissa jopa 40 -vuotias mielletään vanhaksi. Edellä mainituissa kulttuureissa ei myöskään pidetä normaalina sitä, että nuoret ja vanhemmat opiskelisivat tasavertaisina yhdessä (Suokonaukio 2008, 82-84.)

Maahanmuuttajilla on lähtökohtaisesti halu ja tahto tulla osaksi uutta kotimaataan ja tulla toimeen itsenäisesti uudessa kotimaassa. Onnistuakseen siinä heidän on Suomessa opiskeltava ja saatava lisää henkistä pääomaa. Sen avulla he voivat saavuttaa haluamiaan asioita, kuten työn ja aseman Suomessa. Heidän on omaksuttava jollain tasolla myös Suomen kieli, jotta heidän tavoitteensa täytyisi mahdollisimman hyvin. Jotta maahanmuuttaja voisi saavuttaa taloudellista pääomaa, hänen on osoitettava, että hänellä on hallussaan myös muita pääoman muotoja. Toisaalta taloudellinen pääoma auttaa muiden pääomien kartuttamisessa. Hänellä on oltava suuri määrä tietoja, taitoja, sosiaalisia suhteita, kontaktiverkostoja sekä suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan tuntemusta. Kulttuurinen pääoma näkyy kykynä toimia sopivalla tavalla esimerkiksi rekrytointitilanteissa (Forsander 2002, 56). Oikea pukeutuminen, työpaikan kirjoittamattomien sääntöjen hallinta, sopiva käytös ja aikakäsitys ovat näyttöjä siitä, että uusi työntekijä kuuluu työyhteisöönsä. (Suokonaukio 2008, 15.) Suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa ihminen on arvokas, kun hän saa työtä. Se on ymmärrettävä tavoite, koska Suomessa valtaväestö on perinteisesti kerännyt arvostuksensa ihmisenä työn kautta.

Oppimisen kannalta haasteeksi tulee jokaisen koulutettavan lähtökohtien erilaisuus. On tärkeää, että jokainen saa alussa henkilökohtaisen oppimis-suunnitelman ja neuvoja. Tämän mahdollistaa kunnissa tehtävä henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelma, joka on tehtävä jokaiselle. Suunnitelma tehdään enintään kolmeksi vuodeksi, mutta erikoistapauksissa sitä voidaan vielä jatkaa. (Opetushallituksen opas, 11.) On tärkeää, että ihmisen aikaisemmat tiedot ja taidot otetaan huomioon ja oppimisen polkua suunnitellaan niiden pohjalta.

Turussa on kokeiltu toiminnallisia menetelmiä oppimisen apuna henkilöille, joilla ei ole aikaisempaa luku – ja kirjoitustaitoa. Ihminen, joka ei ole tottunut istumaan oppilaana luokassa, voi helpommin ja tasavertaisemmin opiskella asioita luovasti tekemällä.

Luovista metodeista on erityisesti apua siksi, että tämän ryhmän opiskelijoilla ei välttämättä ole minkäänlaista kokemusta oppimisen tekniikoista. (Osallisena Suomessa, Kokeiluhankkeiden satoa. 2013, 178.) Perinteisesti oppiminen on monissa kulttuureissa tapahtunut narratiivisin menetelmin vanhempien kertoessa tarinoita lapsilleen tai ottaessa heidät mukaan askareisiin. Yksilöllisyys suunnittelussa on tärkeää. Puuttuva pala -hankkeessa on tärkeä huomioida tämä ja antaa ryhmäläisille mahdollisuus pohtia yhdessä keskustellen juuri opittuja uusia asioita.

Opiskelun keskiössä pitäisi kuitenkin olla oppilaan oman osallisuuden lisääminen. Pedagogisten lähtökohtien mielekkyys ja tarkoituksenmukaisuus voivat lisätä oppijan omistajuutta ja osallisuutta oppimiseen eli oppiminen on hänen hallinnassaan. Oppilaan motivaatio onkin kaiken oppimisen lähtökohta. Kun ihminen itse määrittelee itselleen tavoitteet, hänellä on tahto myös saavuttaa ne. Aluksi tarvitaan tukea ja apua, jotta opiskelija voi saavuttaa tarvittavat tiedot ja taidot ja asettaa itsenäisesti tavoitteita. (Osallisena Suomessa 2010, 78.)

Oppiminen ja osaksi yhteiskuntaa tuleminen on siis todella tärkeää maahanmuuttajalle. On kuitenkin hyvä muistaa, että kaikki eivät koe kotoutumista ja yhteiskuntaan osaksi tulemistä samalla tavalla. Kaikki eivät ole tulleet Suomeen välttämättä jäädäkseen vaan hetkellisesti turvaan. Kaikilla ei ole iän tai muiden voimavarojen puolesta mahdollisuuksia omaksua uusia asioita vaikka halua olisikin. Toisaalta jokainen pakolaisena tullut ihminen on kokenut jotain sellaista, jonka käsitteleminen ja jotenkin ymmärtäminen tai hyväksyminen voi sinällään jo olla melkoinen oppimiskokemus. Jos ihminen on nähnyt kotimaassaan tai matkalla Suomeen paljon traumaattisia asioita voi hyvinkin olla, ettei hänellä ole pitkään aikaan mitään mahdollisuutta psyykkisen tilanteen vuoksi oppia mitään olennaista. Oppiminen ja selviytyminen uudessa kotimaassa vahvistuu ajan kanssa kun ihminen tuntee itsensä turvatuksi ja tarpeeksi vahvaksi.

2.4 Maahanmuuttajat ja mielenterveys

Kotouttamisen tiellä voi olla monenlaisia esteitä. Mielenterveyteen liittyvät kysymykset ja haasteet ovat yksi kotoutumisen este. Pakolaisuuteen lähteneiden ihmisten tilanne kotimaassa on ollut lähes poikkeuksetta hyvin traumaattinen ja ihmiset ovat joutuneet erilleen omaisistaan ja osa on nähnyt väkivaltaa, raiskauksia, kiduttamista ja jopa kuolemaa. Tässä osiossa tarkastellaan mielenterveyteen liittyvää problematiikkaa. Osa on joutunut itse mahdollisesti kokemaan traumaattisia asioita ja sen takia lähtenyt pakoon. Matka on vaarallinen ja uuteen maahan saapuminen/matkustaminen on hyvin stressaavaa. Tässä tilanteessa vastaanottavan maan pitäisi pystyä arvioimaan mitä apua kyseinen ihminen yksilönä tarvitsee. Jokaisella ihmisellä on ihmisoikeuksien mukaan oikeus terveyteen. Lähtökohtaisesti ajatellaan, että ihminen ei voi kokea terveyttä, ennen kuin perustarpeet on täytetty ja ihminen kokee olevansa turvassa. Monikulttuurillisessa Suomessa on mahdotonta määritellä yhtä ainoaa yhtenäistä maahanmuuttajien terveyskäsitettä. (Tuomola 2016, 140.)

Suomessa ei ole paljoa tietoa maahan muuttaneiden pakolaisten terveydestä ja terveyspalveluiden käytöstä. Jonkin verran on tutkittu palveluita käyttäviä henkilöitä, mutta niitä joita palvelut eivät tavoita ei ole tutkittu juuri ollenkaan. Maahan muuttaneiden henkilöiden, joilla on tarve saada apua, on hyvin hankalaa heikon asemansa takia hakea ja saada oikeanlaista hoitoa. Näiden henkilöiden määrää on vaikeaa tai jopa mahdotonta arvioida, koska he ovat kaikkien tilastojen ulkopuolella. (Castaneda, Lehtisalo, Schubert, Pakaslahti, Halla, Mölsä & Suvisaari 2012, 145.)

Mielenterveyden määrittelemisen maahan muuttaneiden henkilöiden osalta, on yksi vaikeimpia terveyteen vaikuttavia asioita. Työ ja elinkeinoministeriön katsauksessa on listattu hyvin, miten psyykinen hyvinvointi on vahvasti kulttuurisidonnainen ilmiö. Maahanmuutto saa aikaan merkittäviä muutoksia terveysriskeissä ja hoidon mahdollisuuksissa. Nämä muutokset riippuvat suuresti muuttajan sukupuolesta, etnisestä ryhmästä, yhteiskunnallisesta asemasta ja siitä, millainen oleskelustatus muuttaneella on.

Muuttajat muuttavat maantieteellisesti ja valtion rajojen yli, mutta myös terveyteen liittyvien käsite- ja parantamisjärjestelmien piiristä toiseen. Muuttajat kantavat sairauteen liittyviä käsityksiä mukanaan uuteen ympäristöön ja tulkitsevat niitä uudessa ympäristössä uusista lähtökohdista. Mielen terveyden häiriöitä ei luokitella samoin kaikkialla maailmassa. Siihen miten mielen terveys tulkitaan, voi vaikuttaa kulttuuri, mielen ja ruumiin suhde sekä ihmisen ja henkimaailman välinen suhde. Antropologisesta näkökulmasta länsimaiseen mielen terveyskäsitteeseen vaikuttavat yhteiskunnan kulttuuriarvot, asenteet ja itsestäänselvyydet. Arviointia ei helpota maahanmuuttajien stressi useiden asioiden muuttuessa heidän elämässään uudessa kotimaassa. Siksi maahanmuuttajien mielen terveyden määrittäminen on alkuvaiheessa erittäin haastavaa tai jopa osittain mahdotonta. (Kerkkänen & Säävälä 2015, 9.)

Maamu -tutkimus on virallisesti ainoa tarkka tutkimus, josta on käytettävissä lukuja maahanmuuttajien terveystiedoista. Tässä tutkimuksessa on ollut mukana kolmesta eri maasta tulleita henkilöitä: venäläisiä, somalialaisia sekä kurditaustaisia. Maamu-tutkimukseen osallistui yhteensä 1 846 ihmistä. Venäläistaustaisista tutkittavista vähintään johonkin tutkimuksen osaan osallistui 70 % kutsutuista tutkittavista, kurditaustaisista 63 % ja somalialaistaustaisista 51 %. Tutkimus oli siis otannaltaan suhteellisen suuri. (Castaneda ym. 2012, 31.)

Tutkimuksessa saatiin paljon erilaista tietoa monesta terveyteen liittyvästä asiasta ja vain yhtenä osa-alueena oli mielen terveyden kysymykset. Tuloksissa ensimmäisenä tuli esille, että aluksi näyttää siltä jotta maahanmuuttajat ovat tulomaan väestöä terveempiä ja kokevat terveytensä paremmaksi. Tähän tulokseen voi vaikuttaa muuttaneiden terveystavoitteet ja vertailukohtat. Siihen miten ihminen kokee terveytensä, näyttää tässä tutkimuksessa vaikuttavan sukupuoli, taustamaa ja tulomaa. (Kerkkänen & Säävälä 2015, 16-17.) Maahanmuuttajilla on todettu suhteessa enemmän somatisaatiota kuin valtaväestöllä.

Selittämättömät pitkäkestoiset fyysiset vaivat voivat olla merkki diagnosoimatta jääneestä fyysisestä sairaudesta, psykologisesta konfliktista, kulttuurispesifeistä tavoista ilmaista ja käsitteellistä kärsimystä, kykenemättömistä tunneilmauksista, psyykkisen ongelman stigmasta tai trauman -ja kroonistuneiden stressikemusten aiheuttamista fysiologisista muutoksista. Myös kielivaikeudet ja havoittuvassa asemassa oleminen voivat vaikuttaa pahanolon somatisoitumiseen. (Kerkkänen & Säävälä 2015, 18.)

Maamu -tutkimuksessa korostui mielenterveydenongelmista masennus ja ahdistus. Venäläisillä sekä kurditaustaisilla naisilla nämä ongelmat olivat erityisesti korostuneet ja esiintyminen oli hyvin yleistä. Somalinoisilla ei samaa ilmiötä ollut, mutta heillä todettiin alakuloisuutta. Somaleja saattaa suojata suuri yhteisö, jonka kautta saavat henkisiä voimavaroja. Tutkimus osoitti, että naisilla näyttäisi olevan enemmän ongelmia, mutta naiset myös ilmaisevat ne helpommin kuin miehet. Tässäkin on vaikutusta myös kulttuurilla. Ongelmaa oli eniten keski-ikäisillä tai sitä vanhemmilla naisilla. (Kerkkänen & Säävälä 2015, 149.) Heidän saaminen mukaan toimintaan ja osaksi sosiaalisia ryhmiä on tärkeää. Hankkeen on mahdollista auttaa heitä pääsemään mukaan eri toimintoihin.

Maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden mielenterveyspalvelujen saannissa on paljon erilaisia ongelmia. Esteitä palveluihin hakeutumisessa voi olla sekä ulkoisissa tekijöissä (esim. kieliongelmat, taloudelliset ongelmat, tietämättömyys palveluista) että sisäisissä (esim. luottamuspuula palveluihin, ennakkoluulot). Iso haaste on mielenterveysongelmia kokevan henkilön kyky tunnistaa oireensa. Psyykkisten oireiden tunnistaminen ja nimeäminen voi olla tietyille kulttuureille epätyypillistä ja siksi tietyille maahanmuuttajaryhmille haastavaa. Myös se, että mielenterveysongelmiin liittyy tietyissä kulttuureissa toisia vahvempi stigmatisaatio eli leimalliseksi koettu luonne hankaloittaa psyykkisten oireiden tunnistamista ja nimeämistä. Terveystieteiden henkilöstö ei vielä ole Suomessa valmis maahanmuuttajien tarvitsemiin palveluihin eli tietotaito ei ole riittävällä tasolla tunnistamaan erityispiirteitä ja ohjaamaan ihmisiä oikeaan hoitoon. Lisäksi voi olla, että mielenterveyspalveluja tarvitsevilla ei ole tarpeeksi tietoa palvelujen tarjonnasta ja niihin hakeutumisesta.

Lisäksi palveluihin liittyvä byrokratia saattaa muodostaa kynnyksen oikeiden palvelujen löytämisessä. Lähtökohtaisesti voidaan siis todeta, että maahanmuuttajat tarvitsevat hyvin räätälöityjä ja erityisiä palveluita saadakseen oikeanlaista apua terveydenhuollossa joka ottaa huomioon heidän tarpeensa. (Castaneda ym. 2012, 161-163.) Puutuva pala -hankkeen avulla voidaan jakaa tietoutta ja Suomesta käsitystä mielenterveyden asioista ja siten saada ihmiset luottamaan terveydenhuoltoon ja hakemaan itselleen tarvittaessa apua.

Mielenterveyspalveluiden vaikuttavuutta voidaan lisätä selvittämällä toimivat menetelmät, miten tavoittaa oikeat ihmiset ja saadaan heidät mukaan. Tarjotaan kohteen tarpeita vastaavaa toimintaa ja tehdään sitä monitasoisesti (yksilö, perhe, yhteisö, esim työpaikka, uskonnollinen yhdyskunta, päättäjät) ja seurataan tuloksia. Tulokset kerrotaan myös asianosaisille. (Kerkkänen & Säävälä 2015, 61.) Tässäkin Puutuva pala -hanke toimii hyvänä siltana jakaen tietoa ja auttaen ihmisiä löytämään oikeat tahot avunsaannille.

Mielenterveyshäiriöt voivat vaikeuttaa uuden kielen oppimista ja uuteen kulttuuriin sopeutumista ja vaikuttavat siten haitallisesti maahanmuuttajien kotoutumisprosessiin ja altistavat maahanmuuttajia sekä heidän perheitään syrjäytymiselle. Maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen kehittämisellä on kiire, sillä nykyinen palvelujärjestelmä tavoittaa vain osan palveluja tarvitsevista, joilla on vakava uhka syrjäytyä. (Castaneda ym. 2012, 157.) Siksi Puutuva pala -hanke on lähtenyt käyntiin jo ennen uusien maahanmuuttajien Vantaalle muuttamista. Näin tiedon jako saadaan käyntiin mahdollisimman pian kotouttamisen alkamiseksi.

3 PUUTTUVA PALA –HANKE

Puuttuva pala -hanketta lähdettiin luomaan Vantaalle asiakkaiden todellisesta tarpeesta saada parempaa palvelua. Opinnäytetyöni käynnistyi siitä, kun maahanmuuttajakoordinaattori kertoi, että tällainen Puuttuva pala -hanke tarvitaan ja pian.

3.1 Vantaan maahanmuuttaja tilanne

Vantaa oli vuonna 2015 Suomen monikulttuurisin kunta. Vantaan vieraskielisen väestön määrä on noussut 2000 -luvulla vajaasta 7 000 henkilöstä 30 000 henkilöön vuonna 2015. Vieraskielisten osuus väestöstä on kohonnut 3,9 prosentista nykyiseen 14,4 prosenttiin. Kasvu on ollut nopeaa varsinkin viime vuosina. Joka kymmenes vantaalainen on maahanmuuttajataustainen. Vieraskielisen väestön määrän ennustetaan kasvavan Helsingin seudun 14 kunnan alueella nykyisestä 164 000 lähes 350 000 vuoteen 2030 mennessä. Helsingin seudun vieraskielisen väestön osuus kasvaa näin ollen nykyisestä 11,5 prosentista 21 prosenttiin. Uudet ennustevaihtoehdot ovat 55 000–68 000 henkeä kolme vuotta sitten laadittua ennustetta korkeammat. Vuonna 2015 alkaneen turvapaikanhakijoiden määrän kasvun arvioidaan lisäävän seudun vieraskielistä väestöä 15 000–28 000 henkeä vuoteen 2030 mennessä. (Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015-2030.)

Onnistuessaan maahanmuuttajien kotouttaminen helpottaa ihmisten sopeutumista Suomeen sekä antaa heille mahdollisuuksia itsenäiseen toimintaan. Turvapaikanhakijan saadessa oleskeluluvan ja hänen rekisteröityessä Vantaalle, hänestä tulee Vantaan maahanmuuttajapalveluiden (MAP) asiakas. Maahanmuuttajapalvelut sisältävät alkuvaiheen kotoutumiseen tarvittavat palvelut ja toimenpiteet, kuten avun kelakortin hakemisessa tai pankkitilin avaamisessa. Asiakas saa oman sosiaalityöntekijän, joka tekee toimentulopäätökset sekä sosiaaliohjaajan ja joka antaa ohjausta ja neuvontaa uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa.

Asiakas ilmoittautuu sosiaalihoajaan kanssa TE-toimistoon päästäkseen työvoimapoliittiseen kotoutumiskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai saadaksesen työharjoittelu- tai työpaikan.

TE-toimisto järjestää kotouttamiskoulutusta (KOTO), jossa maahanmuuttaja saa tarvittavaa Suomen kielen opetusta päästäkseen ammatilliseen koulutukseen, muihin jatko-opintoihin tai töihin. Koulutus on pituudeltaan noin vuoden mittainen. Koulutusta järjestetään eri tasoisena 0 – tasolta eri luku- ja kirjoitustaidottomuuden asteista riippuen. Koulutuksessa on jo pidempään ollut jonossa ihmisiä, Vantaalla maahanmuuttopalvelujen mukaan noin 120 henkeä. Koulutuksen ruuhkautumisen vuoksi kurssille pääsyä voi joutua odottamaan 6-8 kuukautta. On kuitenkin oletettavaa, että tämä aika tulee olemaan pidempi, kun iso määrä uusia kotoitettavia tulee vantaalaisiksi. (Harri Tiainen, henkilökohtainen tiedonanto. 4.3.2016) Selkeä ongelmakohta maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa on monen kuukauden odotus kurssille. Tätä odotusaikaa hyödyntämään Vantaalla suunnitellaan niin sanottua ” Puuttuvaa palasta”, joka voisi olla työpaja tai moduuli, joihin oleskeluluvan saaneet voisivat osallistua siihen asti, kunnes he pääsevät kotoutumiskoulutukseen.

Oleskeluluvan saaneilla on hyvin yksilöllinen tilanne työmarkkinoilla. Oleskeluluvan saaneiden henkilökohtainen koulutustausta on hyvin erilainen. Osalla heistä ei välttämättä ole mitään aikaisempaa kokemusta koulusta ja osa heistä taas on erittäin korkeasti koulutettuja. Maahanmuuttajien heikompaan asemaan työmarkkinoilla vaikuttavat useat tekijät: kielitaito, ammattitaito ja koulutus, maassa asuttu aika, työmarkkinatilanne ja kantaväestön asenteet (TKTH 2009). Merkitystä on myös perhemuodolla, kansalaisuudella ja maahanmuuton syillä. Kotoutumiseen tarvittava tuki on siis räätälöitävä hyvinkin yksilöllisesti. Tarve onkin luoda toimiva yhteistyömalli ajanjaksoon, jossa vain ollaan ja odotetaan. On siten laadittava toimiva rakenne kurssille, joka voidaan pitää odotteluaikana ja siten aktivoida ihmisiä ja saada annettua heille perustietoja kotoutumisen tueksi jo kotoutumisen alkuvaiheessa.

Turvapaikanhakijan saadessa oleskeluluvan Suomeen ja päästessä asumaan omaan kotiin hänellä on erittäin hyvä motivaatio alkaa kotoutua ja oppia uuden kotimaansa kieltä ja kulttuuria. Hän on juuri saanut kodin ja monia muita asioita, joita hän on kaivannut jo pitkään. Jos ihminen on kotona osaamatta kieltä ja passiivisena yli puoli vuotta, hänen on huomattavasti vaikeampi lähteä mukaan kursseille.

3.2 Hankkeen alustavia valmisteluja

Vantaan maahanmuuttajakoordinaattori Pirkko Matkaselkä järjesti tämän hankkeen käynnistämiseksi ”Ideasta toiminnaksi” – tapahtuman 3.12.2015 Vantaalla. Koolle oli kutsuttu vantaalaisia toimijoita, jotka alustuksen jälkeen työskentelivät kolmessa eri työpajassa. Tapahtuman tarkoituksena oli etsiä sisältöä kotoutumisen ”puuttuvaan palaseen”. Hankkeemme määritelmän mukaista toimintaa suunniteltiin siten jo näissä työpajoissa. Paikalla oli paljon eri toimijoita sekä rahoittajien edustajia. Tapahtuman tuotoksista on tehty erillinen kooste, jota on voitu hyödyntää hankkeen yhteydessä. Lisäksi saimme tietoa rahoittajien ajatuksista hankkeen suhteen.

Vantaalla käynnistyi myös monimuotoisen yhteisö- ja vapaaehtoistyön foorumi, joka kokoontui 4.2.2016. Tähän foorumiin oli kutsuttu Vantaan kaupungin ja kolmannen sektorin tahot. Ne antavat 1) ohjausta ja neuvontaa 2) järjestävät koulutus- tai muita informatiivisia tilaisuuksia, 3) järjestävät tapahtumia, jotka ovat tarkoitettu sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisille, että kantasuomalaisille. Foorumin tarkoituksena oli parantaa tiedottamista ja tiedonkulkua eri tahojen kanssa tarjolla olevista monikulttuurisista tilaisuuksista, kursseista ja hankkeista. Tätä foorumia ja sen jatkotyöskentelyä hyödynnetään tai tuetaan myös Puuttuva pala-hankkeen kautta.

Vantaan maahanmuuttoyksikössä on kehitelty erilaisia ryhmiä maahanmuuttajataustaisille asukkaille. Yksi tällainen ryhmä on syyrialaisille asukkaille järjestetty kotoutumisryhmä, joka pidettiin syksyllä 2015. Kyseinen kotoutumisryhmä toimi esikuvana Puuttuva pala –hankkeelle.

Hankkeella on joitakin esikuvia muualla Suomessa, joista Osallisena Suomessa -hanke on tärkein. Osallisena Suomessa -hanke oli perustettu kehittämään kokonaisvaltaisesti maahanmuuttajien kotoutumista. Hankkeen osapuolia olivat Sisäasianministeriö (SM), Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), Opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen kulttuurirahasto, Svenska kulturfondet sekä Suomen kuntaliitto. Hankkeen toimikausi oli 22.3.2010–30.6.2013 ja sen kokonaiskustannukset olivat noin 10 miljoonaa euroa. Hankkeen kehittämissuunnitelman neljä kulmakiveä olivat jatkuva ja tavoitteellinen ohjaus, poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö, koulutuksen jatkuvuus ja joustavuus sekä kotouttamistyötä tekevien asiantuntijoiden ammattitaito. (Osallisena Suomessa 2010.)

Turun kaupunki kehitti Osallisena Suomessa -kokeilussa kotoutumiskoulutusta toiminnallisilla menetelmillä. Hankkeessa kehitettiin toiminnallisia menetelmiä, joilla pyritään aktivoimaan yksilön ja ryhmän toimintaa, oppimista sekä tekemisen avulla saatuja uusia ajatusmalleja. Toiminnalliseen oppimiseen liittyy tekeminen, kokeminen, vuorovaikutus ja yhteistyö. Turussa kokeiltiin monenlaisia työtapoja. Onkin todettu, että toiminnallisessa opetuksessa opiskelijat kokevat itsensä tasa-arvoisimmiksi kuin perinteisessä luokkaopetuksessa, koska opiskelijoiden erilaiset taustat ja tasoerot eivät tule samalla tavalla esille. (Osallisena Suomessa, Kokeiluhankkeiden satoa. 2013, 178.) Puuttuva pala-hankkeen koulutus on tämän kokemuksen pohjalta pidettävä mahdollisimman toiminnallisena.

Alkuvaiheen kotoutumisen pulmia on aiemmin yritetty ratkaista ”Palapelin palat paikalleen” – hankkeessa, jossa on tutkittu erityisesti, miten maahanmuuttajien ensivaiheen koulutuspolut ovat muodostuneet ja toteutuneet. Palapelin tärkeimpänä tavoitteena oli täydentää muuta koulutusrakennetta niin, että turhia odotusaikoja ei syntyisi. Hankkeessa todettiin, että usein motivaatio opiskeluun on alkuvaiheessa parhaimmillaan, joten pitkät odotusajat voivat yksilön kannalta olla voimavarojen tuhlaamista eikä kotoutumisprosessi pääse edes alkuun. Myöhemmin odotusajat voivat joskus olla jopa odotettua lepoa, kun opiskelu on jo jatkunut pitkään. (Suokonaukio 2008, 58-60.)

”Palapelin palat paikalleen”– hankkeen loppuraportissa käy selkeästi esille, että kotoutumiskoulutuksen täytyy alkaa mahdollisimman nopeasti ja että sen pitää olla sekä rauhallista että konkreettista. Koulutus tulee tehdä mahdollisimman joustavaksi ja maahanmuuttajien tarpeita huomioivaksi. Kotoutumiskoulutuksen suunnittelussa ei aina tulla ajatelleeksi, että koulutus on osa ihmisten arkea. Joskus ohjauksen näkökulmasta tuntuu siltä, että ratkaisuja tehdään liian lyhyellä tähtäimellä ja riippuen liiaksi siitä, millaisia vaikutuksia koulutukseen osallistumisella on ihmisten ja perheiden tavalliseen arkeen (Suokonaukio 2008, 86.)

Monta hanketta ja tapahtumaa on siis aikaisemmin jo tehty. Tärkeää tässä oli, että paikalliset toimijat olivat jo ideoidessa mukana, silloin heidän sitoutuminen toimintaan hankkeen kuluessa on paljon varmempaa. Vapaaehtoistyön mukana oleminen ja heidän toimestaan tiedotuksen tehostaminen on tärkeä asia. Vapaaehtoistyön järjestöt ovat myös järjestäneet paljon koulutusta maahanmuuttajille ja heidän kurssinsa ovat helposti liitettävissä myös hankkeen ohjelmistoon. Osallisena Suomessa -hanke on ollut isossa mittakaavassa samankaltainen kuin ”Puuttuva pala” -hanke on nyt paikallisesti. Siten tällä uudella hankkeella on hyvä pohja, jolla voi saada paljon aikaan.

3.3 Yhteistyötahot ja toimijat

Hankkeen varsinaisina toimijoina ovat Vantaan kaupungin maahanmuuttajayksikkö sekä Diakonia ammattikorkeakoulun Kalasataman toimipiste. Kaupungin maahanmuuttajayksikössä on vahvaa ammattitaitoa ja tietoa juuri tämän hetken akuutista tilanteesta. Koululla on opiskelijoita ja on tarkoitus, että opiskelijat voisivat osana opiskelutehtäviään ja harjoittelujaan toimia Puuttuva pala- hankkeen ohjaajina. Opiskelijat tarvitsevat jatkuvasti harjoittelupaikkoja opinnoissaan eikä kaupungilla ole mahdollisuutta palkata tähän hankkeeseen erillisiä työntekijöitä. Hanke on vasta hyvin alussa, mutta tarkoitus on maahanmuuttajakoordinaattorin ohjauksessa saada opiskelijat toimimaan itsenäisesti ryhmien vetäjinä.

Hankkeeseen on perusteilla ohjausryhmä, jonka muodostavat TE-toimiston edustaja, sosiaaliohjaaja Map- palveluista sekä Ely- keskuksen edustaja. Hankkeen edetessä on tarkoituksena, että mukana tulee olemaan myös Vantaan erilaisia toimijoita, kuten yrityksiä ja yhdistyksiä.

3.4 Tarkoitus ja tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaista pääomaa alkuvaiheen kotoutumiskoulutus voi tarjota maahanmuuttajille. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, miten alkuvaiheen kotouttamiskoulutus tulisi toteuttaa niin, että se auttaisi ja tukisi maahanmuuttajia parhaalla mahdollisella tavalla? Opinnäytetyössäni pyrin hahmottamaan niitä asioita, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien osallistumiseen. Miten ohjaus ja neuvonta maahanmuuton alkuvaiheessa antavat maahanmuuttajille mahdollisuuden luoda yhdenvertaisia ja dialogisia suhteita suomalaisen yhteiskunnan jäseninä? Nämä asiat olivat minulle tässä opinnäytetyössä tärkeimpinä selvitettävänä.

Hankkeen ensisijainen tavoite on luoda paremmat edellytykset oleskeluluvan saaneen alkuvaiheen kotoutumiselle Vantaalla. Tämän ansiosta heidän kokonaisvaltainen hyvinvointinsa paranee ja integroituminen yhteiskuntaan vahvistuu. Tavoitteena on saada maahanmuuttajista aktiivisia, osallistuvia toimijoita suomalaiseen yhteiskuntaan. Vantaan monikulttuurisuusohjelman ytimessä ovat kotouttamisen laajentaminen, monipuolistaminen ja joustavuus. (Kaikkien yhteinen Vantaa, monikulttuurisuusohjelma 2014-2017. 2014, 4)

Hankkeen tavoitteena on löytää ja luoda uusia kotoutumista auttavia toimivia käytäntöjä Vantaan kaupungille. Hankkeella on tarkoitus vaikuttaa havaittuun ongelmakohtaan ja kehittää siihen uusi toimintamalli eli saada yksilön kotouttamispolusta vielä toimivampi. Tavoitteena on myös kehittää organisoidusti monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Vantaalla on paljon aktiivisesti toimivia yhdistyksiä ja yrityksiä, joilla on paljon annettavaa ja halua toimia kotoutumisen tason parantamiseksi. Hankkeen yhtenä mahdollisuutena on saada aikaan aivan uudenlaista tiedottamista ja tiedon keräämistä ja jakamista.

Hankkeen yhteydessä voidaan tehdä yhteistyötä kaikkien Vantaalla toimivien kesken ja jakaa kaikille tietoa keskitetysti jo toimivista ryhmistä ja toiminnoista. Hankkeen kautta saadaan siis lisäresursseja Vantaan kotouttamistyöhön, kun tiedetään, kuka tekee ja mitä tekee. Näin voidaan kohdistaa asiat oikein.

”Osallisena Suomessa” – hankkeessa todettiin, että kotoutuminen on usein pitkäkestoinen prosessi ja siihen liittyy monia yksilön elämään kuuluvia asioita. Koulutus ei sinällään voi kerralla ratkaista kotoutumisen kaikkia kysymyksiä. Mitä laajemmassa yhteistyössä koulutusta järjestetään, sitä useampia vaihtoehtoja etenemiseen koulutus voi luoda. Pienilläkin ratkaisuilla voidaan edistää oleskeluluvan saaneiden tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja luoda vuorovaikutustilanteita muiden kanssa. (Osallisena Suomessa, Kokeiluhankkeiden satoa. 2013, 316.) Puuttuva pala -hankkeen yhteistyö eritahojen kanssa sekä ryhmän yhteisöllisyys ovat omiaan vahvistamaan uuteen kotimaahan juurtumista.

Yhtenä hankkeen tarkoituksena on vahvistaa yhteistyötä Vantaan kaupungin ja Diakonia ammattikorkeakoulun välillä. Hanke tulee pitkällä aikavälillä tarjoamaan monille opiskelijoille mahdollisuuden harjoittelupaikkaan ja opinto-osion suorittamiseen käytännössä. Hankkeeseen voidaan ottaa opiskelijoita sosionomin, terveydenhuollon, asioimistulkin, sekä lastentarhanopettajan opinnoista.

Hankkeen yhtenä tuotteena on ajatus luoda asiakkaalle, jonkinlainen passi tai opintokirja, joka jää hänelle itselleen. Tässä vaiheessa puhumme Hanke-passista. Asiakkaan on siitä helppo katsoa ja kerrata asioita, mutta myös ulkopuolinen näkee helposti, mihin kursseihin asiakas on osallistunut. Helsingin sosiaali-toimistolla sekä Jyväskylän kaupungilla on kehitetty eräänlaiset vihot tai työkalut, juuri tähän tarkoitukseen. Tutustumme niihin ja etsimme Vantaalle toimivinta mallia yhdessä. Tämä passi on myös hyvänä apuvälineenä ohjaajille työskentelyssä maahanmuuttoyksikössä.

3.5 Hankkeen käynnistyminen

Puuttuva pala -hankkeen tarpeellisuus oli ollut maahanmuuttajayksikössä keskustelutasolla jo aiemmin esillä, mutta sen toteuttamiseen ei ollut löytynyt tarvittavia resursseja. Maahanmuuttajien tilanne uusina kuntalaisina mietitytti. Pitkä jonotusaika suomen kielen kursseille tuntui passivoivan ihmisiä ja turhauttavan viranomaisia. Tähän odotusaikaan oli tarve rakentaa aktivoivaa toimintaa ja samalla edistää maahanmuuttajien kotouttamista. Hankkeen tarkoituksena oli luoda aktiivista toimintaa ja saada kotoutuminen alkamaan mahdollisimman pian. Maahanmuuttajat toivovat uudelta kotimaaltaan paljon ja ovat innokkaita osallistumaan eri toimintoihin. Osallistumalla he sopeutuvat paremmin ja kokevat kuuluvansa ympäröivään yhteiskuntaan.

Sosionomin perustutkinnoissa olin harjoittelussa sekä tein ikääntyvien maahanmuuttajien kehittämishankkeen Vantaan kaupungin maahanmuuttaja-yksikköön. Kiinnostuin nyt ylemmässä tutkinnossa jatkamaan siellä syntynyttä yhteistyötä. Otin yhteyttä maahanmuuttajakoordinaattoriin ja sovin tapaamisen, jossa katsoimme ja suunnittelimme hankkeen aihetta. Maahanmuuttajakoordinaattori oli eri tahojen kanssa yhteistyötä tehdessään huomannut puutteellisen kohdan Vantaan kaupungin palvelutarjonnassa. Mietimme, miten saisimme luotua polun, jossa maahan muuttaneen ihmisen ei tarvitse odotella pitkää aikaa saadakseen tietoa vantaalaisuudesta. Hanke ei ole ollut aikaisemmin ollut mahdollinen, koska siihen ei oltu varattu työntekijäresursseja. Opinnäytetyöni mahdollisti hankkeen aloittamisen.

TAULUKKO 1. Prosessin eteneminen

Helmikuu 2016	Huhtikuu 2016	Toukokuu 2016	Kesäkuu 2016	Elokuu 2016	Syyskuu 2016
<ul style="list-style-type: none"> •Hankkeen suunnittelu •Yhteistyötahojen kartoitus •Kohderyhmä •Palvelutarjonta •Tilat ryhmille 	<ul style="list-style-type: none"> •Hanke-suunnitelma valmis •Haastattelukysymykset •Haastattelujen toteutus 	<ul style="list-style-type: none"> •Haastattelujen litterointi •Ryhmätapaamisten suunnittelu •Moduulien suunnittelu 	<ul style="list-style-type: none"> •Moduulien aineiston keruu •Moduulikokonaisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> •Moduulien sisällöt hyväksyttiin 	<ul style="list-style-type: none"> •Pilottiryhmän kokoontuminen •Ryhmän palaute moduuleista

Ensimmäisenä tehtävänä oli tehdä Puuttuva pala -hankesuunnitelma. Näin luotiin hankkeelle raamit ja saatiin kaikille toimijoille selkeä käsitys suunnitelmista. Teimme hankesuunnitelman yhteistyössä maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa. Hankesuunnitelmaa ja hanketta pohtiessa tapasimme viikoittain palaverissa, joissa päivitimme ja jaoimme tietoja ja pohdimme rajoja ja raameja hankkeelle. Kohderyhmänä oli ne maahanmuuttajat, jotka eivät ole aktiivisessa toiminnassa päivittäin. Heidän tiedot löytyivät maahanmuuttoyksiköstä itseltään. Aikaisempien kokemusten vuoksi maahanmuuttajapalveluissa oli selkeä kuva, että ryhmät toimivat hyvin sosiaalisista kulttuureista tuleville maahanmuuttajille. Toimitilat löytyivät helposti Vantaalta jo toiminnassa olevista toimipaikoista. Yhteistyön myötä hankkeeseen saataisiin resursseja.

Hankesuunnitelman pohjalta lähdin työssäni kartoittamaan, millaisia ryhmiä on jo ohjattu ja millaisia kokemuksia ryhmistä on. Käytimme haastatteluista saatua kokemustietoa pohjana Puuttuva pala -hankkeen ryhmärakenteiden pohdinnassa sekä koulutusmateriaalin valinnassa. Haastattelujen jälkeen päätimme ne moduulit, jotka olisivat tarpeellisia alkuvaiheen kotouttamisen tueksi ja joka tulisi tehdä ensimmäisenä opinnäytetyöni osana. Kesän aikana koostin materiaalit moduulia varten useista eri lähteistä ja työstin opetusdiat valmiiksi. Alkusyksystä 2016 testasimme moduulia yhdellä maahanmuuttajaryhmällä.

Hankerahoitus olisi mahdollistanut sen, että koordinoisin toimintaa samaan aikaan kuin teen opinnäytetyötäni Puuttuva pala –hankkeen parissa. Rahoitusta ei saatu ja työ hankkeessa osaltani rajoittui moduulien sisältöjen suunnitteluun. Sovimme, että teen hankkeeseen hankesuunnitelman sekä suunnittelen ensimmäisiä moduuleja. Hankesuunnitelma löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 1. Moduulien tarkoituksena on auttaa Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoita hankkeen käynnistämässä. Jatkossa opiskelijoiden tulee kehittää ja työstää moduuleja lisää alkuvaiheen kotouttamiseen.

3.6 Hankkeen kartoittamista

Hankkeeseen tehtiin maahanmuuttajayksikön kanssa myös SWOT-analyysi. Analyysillä arvioidaan hankkeen vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat. Teimme SWOT-analyysin yhdessä maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa aivan hankesuunnittelun alussa. -Tarkoituksena oli arvioida Puuttuva pala -hankkeen realistisia mahdollisuuksia toteutua. Maahanmuuttajayksikön tiimipalaverissa hanketta oli käsitelty ja pohdittu hankkeen mahdollisuuksia. Tämän SWOT-analyysin avulla saadaan tärkeää strategista tietoa.

KUVIO 2. SWOT -analyysi.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaavat ja motivoituneet yhteistyökumppanit - Tarve ja tilaisuus - Vahvasti työelämälähtöinen - Ajankohtainen - Valmiit toimipaikat ja toiminta 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei vakinaista työntekijää - Monia toimijoita (kaikki ajan tasalla) - Koordinointi - Tiedottaminen
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saada osallistuvia kotoutuneita kansalaisia - Opiskelijoille harjoittelupaikkoja todellisesta työelämästä - Aktivoida asiakas heti ja antaa ajan tasalla olevaa tietoa 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijoiden vastuunkanto/kiinnostus - Jatkuva kehittyminen - Osataanko kohdata oikein nekin asiakkaat, jotka ovat vahvasti traumatisoituneet

Hankkeen vahvuuksia ovat ehdottomasti ajankohtaisuus, tarve ja työelämälähtöisyys. Hankkeessa on mukana osaavat ja motivoituneet yhteistyötahot. Hankkeen onnistuessa saadaan alkuvaiheen kotoutumiseen aivan uudenlaista toimintaa ja aktivointia kotoutujille, sekä työelämälähtöistä harjoittelua opiskelijoille. Hankkeelle on selkeä tarve, ja toimintavalmiutta on Vantaalla tilojen ja tahtotilan puolesta runsaasti.

Mahdollisuuksia hankkeella on, vaikka kuinka paljon, jos toimintaan saadaan aktiivisesti mukaan kaikki toimijat sekä maahanmuuttajat. Maahanmuuttajia eli osallistujia on jo tulossa mukaan. Vantaalla todetaan, että kaikki aktivoiva toiminta parantaa sekä heidän tietojaan, taitojaan että kotoutumistaan.

On tärkeää luoda mahdollisimman matalankynnyksistä toimintaa, johon maahanmuuttajien on helppo osallistua. Tässä hankkeessa opiskelijat pääsevät tekemään suoraa ohjaustyötä maahanmuuttajien kanssa sekä kehittämään toimintaa myös omalta osaltaan. Harjoittelua on mahdollisuus tehdä hyvin monen opiskelijan osalla. Jatkuvan kehittämisen tuloksena moduuleissa jaettava tieto on aina ajantasaista ja siten mahdollisimman oikeaa.

Hankkeen alussa oman haasteensa muodostaa se, että hankkeella ei ole työntekijää. Selkeä vastuu pitää olla jollakin, joka koordinoi kaikkea. Tässä hankkeessa on paljon erilaisia asioita, joita pitää hallinnoida kuten tiloja, tarjoiluja, laitteita, tiedottamista ja ohjaamista. Tulevaisuudessa mukaan saadaan Vantaalaisia yhdistyksiä, ja heidän osuuksistaan vastaaminen kuuluisi koordinoijalle. Erään haasteen tuottaa se, että toimitiloja on ajateltu Vantaalla olevan kolme. Tilojen osalta ongelma voi olla ohjaajan liikkuminen paikasta toiseen sekä tiedottaminen maahanmuuttajille missä tilassa mitään tapahtuu. Haasteeksi saattaa muodostua myös opiskelijoiden rekrytoiminen hankkeeseen. Tiedottaminen ja koordinointi on saatava toimimaan hyvin, jotta hankkeella on edellytyksiä onnistua Vantaalla.

Uhkana voi olla opiskelijoiden kiinnostuksen puute ja siten sitoutumisen heikkous. Jos motivoituneita opiskelijoita ei saada mukaan, tai jos hankkeen tavoitteleva kehittämistyö loppuu voi hanke muuttua mitättömäksi. Vanhentunutta tietoa on turha jakaa kenellekään, eikä ihmiset saa siitä mitään hyötyä. Isona uhkana voi olla ihmisten erilaisuus ja se miten opetusta voidaan antaa yhdenmukaisesti, vaikka ihmiset ovat tulleet eri puolilta maailmaa ja hyvin erilaisista tilanteista. Ryhmässä saattaa olla mukana hyvin traumatisoituneita ihmisiä ja heidän huomiointi ja ohjaaminen muiden palveluiden käyttäjiksi, voi olla jopa liian vaativa tehtävä.

3.7 Haastattelut hankevalmistelun osana

Ryhdyin tekemään haastatteluja eri tahoille saadakseni mahdollisimman laaja-alaisen ja kokemuspohjaisen kuvan siitä, millaisia asioita kotouttamisen tulisi sisältää. Tavoitteena oli haastatella maahan muuttaneita ihmisiä, joilla on kokemusta siitä, millaista on tulla Suomeen ja mielipiteitä siitä, mitä asioita he olisivat eniten tarvinneet kotouttamisvaiheessa. Halusin myös saada Vantaan maahanmuuttajapalveluista työntekijöiden näkemyksen siitä, mitä he kokevat tärkeäksi sekä mitä mahdollisesti kaivataan tällä hetkellä lisää palveluiden tarjontaan tai asiakkaiden tietoihin.

Lisäksi tavoitteena oli haastatella ihmisiä, jotka ovat oman organisaationsa puitteissa vetäneet kotouttamiseen liittyviä kursseja ja selvittää mitkä asiat toimivat ja mitkä eivät. Tavoitteena oli saada tietoa, niin Vantaan kaupungin, kun kolmannen sektorin kursseista ja siitä miten ne on toteutettu.

Haastattelujen avulla kokosin tietoa hankkeen valmistelun taustaksi. Ne eivät ole siis tutkimusaineistoa, vaan hankkeen taustaselvittelyyn kuuluva prosessin osa. Tämä on normaali käytäntö toiminnallisessa opinnäytetyössä. Tietoa kerätään samalla tavalla kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, mutta saatu tieto hyödynnetään lähinnä tiedonhankintavälineenä ja asioita selvittävänä elementtinä. Toiminnallisen opinnäytetyön selvitys nojautuu pääsääntöisesti hyvin vähän tai ei ollenkaan teoriaan. (Vilkkonen & Airaksinen 2003, 57.) Haastatteluista tulevaa materiaalia peilasin siihen, miten Puuttuva pala – hankkeen moduuleita ja niiden sisältöjä ryhdyin kokoamaan. Pyrin nostamaan toimintatapoja sekä näkemyksiä esille siten, että niistä tulisi ilmi, miksi päädyin juuri kyseisiin ratkaisuihin. Haastattelut tein vakiomuotoon ja testasin ne ennen käyttöä. Haastattelulomakkeessa oli avoimia kysymyksiä. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 76). Haastattelulomake löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 2.

Haastateltavat eivät itse kirjoittaneet vastauksia, vaan toteutin kaikki haastattelut suullisesti ja kirjasin itse vastaukset. Kysymysten määrittelemiseen vaikutti osittain maahanmuuttajapalveluiden henkilökunnalta saamani tiedot, jotka piti huomioida. Lisäksi hyödynsin rungon tekemisessä maahanmuuttaja-koordinaattorin kokemusta ja tietoa siitä, mihin asioihin halutaan lisää näkemyksiä. Haastattelut ovat siis ikään kuin pohjamateriaalia opinnäytetyön materiaaleihin.

Haastattelut toteutuivat suunnitellusti. Ensin sain maahanmuuttoyksikön työntekijöiltä kuusisivuisen selvityksen, jossa ilmeni hyvin selkeästi millaisissa asioissa sosiaaliohjaajat kokevat asiakkaiden tarvitsevan lisää tukea. Haastattelin myös maahanmuuttajayksikön työntekijää, joka oli vetänyt ensimmäistä pilottiryhmää afganistanilaisille. Sain haastatteluun myös yhden Somaliasta Suomeen muuttaneen naisen ja näin sain myös maahanmuuttajan kokemuksen.

Lisäksi kävin haastattelemassa henkilöitä Suomen Pakolaisavussa sekä Vantaan Nicehearts ry:ssä. Nämä molemmat yhdistykset ovat vetäneet paljon erilaisia kursseja maahanmuuttajille vuosien saatossa. Näin hankkeeseen tuli varsin kattavasti tietoa ryhmien pohjaksi.

Haastatteluissa oli paljon yhteneväisyyksiä. Ryhmät olivat pääsääntöisesti maksimissaan toteutettu kymmenelle hengelle ja kestivät 1,5 tunnista kahteen tuntiin. Kaikissa ryhmissä oli joku tarjoilu ja se korostui kaikissa vastauksissa. Tarjoilua pidettiin kulttuurillisesti todella tärkeänä, joskin tarjoiluun riitti tee ja keksit hyvin. Kaikilla oli ollut vähintään kaksi ohjaajaa paikalla ja jossain vaativimmissa ryhmissä paljon enemmänkin. Kaikki ryhmät käyttivät jotenkin tulkkia tai jos mahdollista apuohjaajana kielitaitoista henkilöä, jolloin saadaan säästettyä isoja summia tulkkauksessa. Positiivinen ja kaikkia huomioiva ryhmän vetäjän työote tuli esille usein. Tärkeänä yksityiskohtana pidettiin aikatauluista kiinni pitämistä niin ohjaajien kuin ryhmäläistenkin suhteen. Aloitusaikaa ja sen korostamista pidettiin tärkeänä asiana, mutta hyvänä käytäntönä pidettiin myös sitä, ettei esitteisiin ollut laitettu päättymisaikaa. Tämä mietitytti minua, mutta haastatteluissa tuli esille, että maahanmuuttajat ajattelevat helposti, että aloitus ja päättymisajankohta tarkoittavat aikaväliä, jonka aikana voi saapua. Ryhmissä oli usein ollut ihmisiä, jotka saapuivat paikalle noin 15 minuuttia ennen kurssi/koulutus päivän loppumista. Kokemuksen mukaan ryhmät toimivat paremmin, jos ryhmät ovat kokonaan tai osittain toiminnallisia. Etenkin nuorten miesten on vaikea tulla koolle ja aloittaa keskustelu omista asioistaan ryhmässä vieraan ihmisen kanssa. Viimeisenä neuvona sain, että tiedät ryhmän onnistuneen, kun kaikki puhuvat iloisesti toisistaan välittämättä toistensa puheen päälle. Haastattelut antoivat suunnitellut tiedot Puuttuva pala hankkeen ryhmien ohjaamiseen.

3.8 Hankkeen ohjauskertojen rakenne

Maahanmuuttajayksikössä on ollut pitkään erilaisia ryhmiä ja työntekijät ovat olleet mukana myös muiden toimijoiden ryhmissä ohjaamassa. Vuosien kokemuksesta oli selvää, että tämän hankkeen toimintaa aletaan rakentaa perustuen avoimeen ryhmätoimintaan. Ihmisillä, jotka ovat juuri muuttaneet Vantaalle on alkuvaiheessa kontakti vain maahanmuuttajayksikön sosiaaliohjaajaan. Sosiaaliohjaaja on oikea ihminen kertomaan ryhmistä, joihin maahanmuuttajan olisi hyvä osallistua. Lisäksi yksiköllä on käytössä hyviä ja toimivia tiloja eri puolilla Vantaata. Niissä työskentelee vakituisesti henkilöitä, jolloin ryhmän vetäminen näissä tiloissa onnistuu helposti.

Kokemus osoittaa, että nämä uudet kuntalaiset eivät ilmoittaudu ryhmiin etukäteen kovinkaan sitovasti, eivätkä välttämättä halua tulla säännöllisesti mukaan, vaan silloin kun se heille sopii. Siksi niistä haluttiin tehdä matalan kynnyksen ryhmiä. Vantaalla on myös kokemusta siitä, että näihin lähimpiin tiloihin tullaan helposti ja mitä enemmän siellä on toimintaa, sen paremmin tilat koetaan ikään kuin olohuoneena.

Ryhmän kesto ja toiminta oli haastatelluissa ryhmissä ollut liki kaikissa sama; kaksi tuntia keskusteluineen. Maahanmuuttajakoordinaattori kertoi, että on ollut hyvä, kun ryhmissä on tulkki ja aiheesta käydään ensin virallista asiaa läpi ja sen jälkeen voidaan tulkin kanssa käydä jutellen samoja asioita läpi. Näin ihmiset ovat ymmärtäneet asiat varmemmin oikein ja tulkin kautta he uskaltavat kysyä myös niitä kysymyksiä, joita he eivät välttämättä huonon kielitaidon vuoksi kysyisi. Ihmiset jaksavat kuunnella tarkkaavaisesti noin tunnin ja sen jälkeen kokemuksen mukaan tarkkaavaisuus herpaantuu. Päätimme yhdessä, että koulutus osuus olisi noin 45 minuuttia ja sitten otettaisiin kahvia tai teetä. Tämän jälkeen oli 45 minuuttia vapaata keskustelua moduulin aiheesta. Keskusteluosuudessa on tulkki paikalla. Se, että kahvi tai tee otetaan välissä, on myöskin kokemuksen opettama asia. Saatuaan kupin käteen ihmiset alkavat vapaammin keskustella keskenään. Näin lähinnä aikaisempaan kokemukseen pohjaten tehtiin päätökset ryhmäkerran rungosta.

3.9 Hankkeen toteutus

Hankkeen käynnistää ohjattuja ryhmiä Vantaalla, joissa maahanmuuttajat saavat tietoa ja taitoja arjessa selviytymiseen. Ryhmien toivotaan olevana mahdollisimman toiminnallisia, eli sisältävät paljon tekemistä oppimisen välineenä sekä narratiivisia, jolla tarkoitetaan tarinoiden muodossa oppimista. Ryhmien toiminnasta ja ohjaamisesta tulevat vastaamaan monet eri tahot. Esimerkiksi järjestöjen on mahdollista saada omia vuoroja. Mahdollisuuksien mukaan tullaan hyödyntämään jo olemassa olevia hankkeita tai toimintoja. Osallistuminen kirjataan asiakkaan kotoutussuunnitelmaan. Hankkeeseen osallistuminen ei ylitä 20 viikkotuntia yhden ihmisen osalta.

Osallistujien kielitaidon vuoksi ryhmissä on oltava mukana tulkki. Hankkeen tarkoituksena on antaa kotoutujille ensivaiheen tietoa erilaisista käytännön asioista, jotka liittyvät kunnassa asumiseen. Heidän kielitaitonsa ei kuitenkaan ole vielä sillä tasolla, että he voisivat ymmärtää annettua informaatiota ilman tulkkia. Eri-tyisryhmien osallistumista varten paikalla pitää olla myös mahdollisuus lastenhoitoon, ainakin osalla kursseista.

Hankkeen osana on jo ”Ideasta toiminnaksi”- tapahtuman johdosta käynnistymässä Vantaalle pajatoimintaa 17-24 vuotiaille oleskeluluvan saaneille. Vantaan nuorisopalveluiden pajatoimintaan saatiin rahoitusta niin, että sinne pystyttiin ottamaan 10 maahanmuuttajaa. He ovat pajatyöskentelyssä saman KOTO -kursille odottamisajan, johon suunnittelemme laajempi maahanmuuttajajoukko osallistuisi ”Puuttuva pala”-hankkeen myötä.

Hankkeen koulutussisällöistä tehdään hankkeen aluksi, pilottiaineistot ja -mallit. Opiskelijat ja yhteistyötahot, jotka vetävät jatkossa koulutuksia tulevat päivittämään ja kehittämään aineistoja tulevaisuudessa. Koulutus koostuu erillisistä, toisiaan täydentävistä moduuleista. Työyhteisön mielestä nämä aiheet olisivat tarpeellisia.

TAULUKKO 2. Moduulit ja niiden sisältö

MODUULIT	SISÄLTÖ
Asuminen	Asumisen tietoutta
Palvelut Suomessa	Kela, sosiaalitoimi ja kortit yms
Vantaa	Yleistä tietoa Vantaasta ja tutustumisajelu
Suomi	Suomi kartalla, tietoa yhteiskunnasta ja historiasta
Äidinkieli (oma)	Oman äidinkielen ja identiteetin säilyttämistä
Suomen kieli	Suomen kielen alkeita, ryhmän tason mukaan
Arjenhallinta	Virastot, palvelut, kodin askareet ja toimintakulttuuri
Vanhemmuus	Tietoa neuvoloista, päivähoidosta ja kulttuurista
Elinkeinoelämä	Paikallinen elinkeinoelämä ja verkostoituminen
Koulutus	Tietoa Suomen koulurakenteesta ja mahdollisuuksista

Tätä Opinnäytetyötä varten on valmistettu moduulit Asuminen, jossa moduuleja on kaksi, nämä löytyvät liitteistä 3 sekä 4. Myös Palvelut Suomessa moduulit on tehty ja se on liitteessä 5. Muilta osin suunnittelua ei ole sisällön osalta vielä tehty. Moduulien sisällöt ja aiheet tulevat hankkeen aikana vielä muuttumaan sekä kehittymään. Liikunta tai harrastustoimintaa ei varsinaisesti tulla ohjaamaan, vaan opastetaan jo olemassa oleviin liikuntaryhmiin. Lasten ja perheiden leirit ovat ohessa monialaisena yhteistyönä järjestettyjä ja niille ohjataan ryhmistä aktiivisesti perheitä.

Maahanmuuttajapalveluissa on nähty tarpeellisenä saada ihmiset aktivoitumaan, pois kotoa ja näin toimimaan sekä tutustumaan omaan elinympäristöönsä. Aktiivinen ryhmätoiminta vaatii ihmistä lähtemään omista tutuista kodin tiloista ja auttaa ihmistä verkostoitumaan. Tämä hanke perustuu siis arkisessa toiminnassa havaitun ongelman korjaamiseen ja sen myötä tapahtuvaan toiminnan kehittämiseen (Heikkinen & Rovio & Syrjälä 2006,78.) Tavoitteena on aikaansaada toiminta, joka kehittää ja auttaa ihmisiä aktiivisiksi toimiviksi vantaalaisiksi. Tällainen ryhmätoiminta on todettu erittäin tehokkaaksi ja tulokselliseksi. Vantaalla on tähän myös erittäin hyvät valmiudet ja sopivat tilat.

4. MODUULIT

4.1 Moduulien suunnittelu

Toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohta on työyhteisössä ja sen kehittämisessä. Tässäkin tapauksessa koko opinnäytetyön prosessi oli vahvasti työelämälähtöinen ja työtä tehtiin yhdessä maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa. Meillä oli jatkuva yhteys ja asioita pohtiessa ja kehittäessä pidimme asian tiimoilta kymmenen palaveria ja sen lisäksi kävin muutaman kerran Vantaalla yhteistyöpalaverissa. Hankkeen ja moduulien suunnitteluun ja jatkuvaan kehittämiseen on osallistunut tahoja, joiden asiantuntemusta hyödynnettiin moniammatillisesti (Holopainen ym. 2009, 107.) Toiminnallisessa hankkeessa yhdistyy sekä tieto että toiminta. Tarkoitus on kehittää työelämän tarpeisiin toimivia uusia malleja, jonka tärkeänä osana on yhteistyö. Yhteistyö edellyttää yhteistä tavoitetta.

Opinnäytetyön tekemisessä opinnäytetyö-päiväkirjan pitäminen oli tärkeä osa suunnittelua ja eettisesti vahvistavaa. Päiväkirja on henkilökohtainen ja sen merkinnät tulevat erilaisista tapaamisista ja keskusteluista kuten myös kaikista mahdollisista oheismateriaaleista, joita prosessin aikana on kertynyt. Opinnäytetyöpäiväkirjalla on olennainen merkitys tietojen dokumentoinnissa ja se auttaa työtä tehdessä muistamaan asiat oikein. Kirjaukset on tehtävä järjestelmällisesti ja oikein niin että niiden tietoihin voi luottaa. (Airaksinen & Vilkka 2003, 19-22). Tein päiväkirjaa säännöllisesti ja kirjasin kaikki tapaamiset ja käsitellyt asiat. Keräsin aktiivisesti aiheeseen liittyviä kirjoja ja materiaaleja päiväkirjan oheen. Opinnäytetyöpäiväkirjasta on helppo tarkistaa, mitä asioita on käsitelty ja miten mihinkin ratkaisuun on päädytty. Opinnäytetyö-päiväkirja on siis henkilökohtainen työkalu asioiden muistamiseen.

4.2 Moduulien aiheet

Moduuleita päädyin tekemään tämän opinnäytetyön materiaaleiksi kolme kappaletta. Yhdellä moduulilla tässä työssä tarkoitetaan yhtä ohjauksetta ja sen sisältämää materiaalia. Joissakin aihepiireissä, kuten asumisessa, moduuleja voi siis olla useita. Moduulien sisältö ja se mitkä sisällöt tehtiin ensimmäisenä, päätettiin työntekijöiden antaman tiedonannon ja tarpeen mukaan. Teimme päätöksen maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa yhdessä keskustellen ja asioita vertailen. Hän oli keskustellut omassa yksikössään sosiaaliohjaajien kanssa ja he olivat yhdessä koostaneet matriisin, johon ohjaajat olivat kirjanneet ne asiat, jotka asiakkaiden kanssa oli havaittu haastavimmiksi. Tästä matriisista näkyi selkeästi, että alkuvaiheessa yhtenä suurimmista haasteista on asumiseen liittyvät asiat ja yleisten etuisuuksien ja käsitteiden ymmärtäminen.

Moduulien materiaalissa käytettiin mahdollisimman paljon valmiita ja hyväksi todettuja materiaaleja. Tarkoitus ei siis tässä hankkeessa ole tehdä kaikkea uusiksi, vaan tehdä mahdollisimman hyvää ja selkeää materiaalia jo olemassa olevien materiaalien pohjalta ja saavuttaa siten suurin mahdollinen hyöty. Moduuleja muodostaessa oli tärkeää, että materiaali olisi mahdollisimman selkeää ja jopa selkokielellä tehty. Toisaalta kyseisten materiaalien on tarkoitus olla käytössä tulkin kanssa, jolloin moduulien tekstin tulisi olla sellaista, että se on helppo kääntää kurssilaisten omalle kielelle ymmärrettävästi ja selkeästi. Diojen tekstimateriaalia tehdessäni koin parhaaksi, että dioissa olisi asiat mahdollisimman tarkkaan auki kirjoitettuna, jotta esittämistilanteessa tulkin olisi mahdollisimman helppo työskennellä. Ajattelin siis, että tulkki voi suoraan kääntää tekstiä, jonka hän näkee. Tarkoitukseni on tällä toiminnalla auttaa tulkin työskentelyä ryhmän hyväksi. Silloin materiaali on esitettyä aina mahdollisimman samanlaisena kaikille kuulijoille jatkossa. Tämän materiaalin on tarkoitus toimia monen opiskelijan ohjaamana näille ryhmille. Jos materiaali olisi esitetty kovin kevyesti dioissa ja olisi paljon kiinni siitä, mitä esittäjä haluaa tai muistaa kertoa, koulutuksista voisi tulla hyvin eritasoisia ja erilaatuisia. Nyt dioissa on kaikki tärkeä ja kuka vaan voi esittää ne tulkin kanssa. Näin taataan se, että kurssilaisilla on mahdollisuus saada heille suunniteltu tietomäärä.

Moduulit tarkastettiin, kun ne oli saatu valmiiksi. Lähetin moduulit Vantaan kaupungin maahanmuuttaja yksikköön tarkistettavaksi olivatko ne siinä muodossa, missä ne olisi hyvä esittää. Samaan aikaan pyysin myös Nuorisoasuntoliiton (NAL) edustajaa katsomaan diat läpi ja kertomaan, olisiko siinä heidän mielestään jotain olennaista jäänyt pois tai jopa väärin. Molemmilta työelämän tahoilta tuli vahvaa hyväksyntää, että diat ovat juuri sellaisia, mitä voidaan tuollaiseen ryhmäkäyttöön ajatella käytettäväksi. Seuraavassa esitän hanketta varten valmistetun ensimmäisten moduulien taustat ja perustelut sekä kuvaan moduulin kehittymistä. Asumisen moduulin osa Asumisen vastaanottaminen (Liite 3), Asuminen Suomessa (Liite 4) sekä Palvelut Suomessa (liite 5) toimivat siten esimerkkinä siitä, miten hanketta jatketaan tämän opinnäytetyön valmistuttua.

4.2.1 Asumisen Moduuli 1. Asumisen vastaanottaminen

Erilaisia materiaaleja maahanmuuttajille ja myös suomalaisille nuorille on asumisen osalta tehty todella paljon. Keräsin mahdollisimman laajaa pohjaa asumisen asioista ja tein niistä keräilymatriisin. Kokosin kaiken yhteen ja muodostin 35 sivuisen koosteen, jonka kautta lähdin tarkastelemaan, mitkä asiat katsoin tärkeimmiksi. Monia asioita ilmeni useampaan kertaan tai ne oli sanottu eri tavoin. Asuminen korostuu varmasti uusien kuntalaisten tilanteessa, kun vihdoinkin on aivan oma asunto. Jos ei ole tietoa tarkemmin Suomen tavoista eikä säännöistä niin ei voi tietää, mitä saa ja ei saa tehdä. Toisaalta jos miettii miten paljon nämä ihmiset vain oleskelevat kotona tässä vaiheessa, kun heillä ei vielä ole mitään muutakaan ohjelmaa, on tärkeää tietää, mitä mistäkin löytyy ja mitkä ovat Suomessa asumiseen liittyvät säännöt ja tavat.

Asumisen ensimmäisessä kokonaisuudessa käydään läpi asumismuodot, vuokrasopimusasiat, vuokralaisen oikeudet ja velvollisuudet. Alussa siis käydään ihan perusasioita mitä vuokra-asunnon vastaanottamiseen Suomessa kuuluu. Sen lisäksi käydään vielä asumiseen liittyen lävitse asumisen sääntöjä sekä yleisimpiä käytäntöjä pesutuvan, saunan, parkkipaikan sekä turvallisuuden osalta. Ensimmäinen osuus on siis ihan niitä ensimmäisiä asumaan tulon asioita ja käytänteitä, joita mahdollisesti kaikkialla maailmassa ei ole samalla tavalla sovittuna, kuin Suomessa.

4.2.2 Asumisen moduuli 2. Asuminen Suomessa

Asumisen moduuli 2. alkaa edellisen osuuden lyhyellä kertauksella, näin saadaan ihmiset mukaan jo tuttuun teemaan ja mahdollisesti esille nousseet kysymykset käsittelyyn. Tässä osuudessa käsitellään vahinkotilanteita ja turvallisuuteen liittyviä asioita ja toimintaa niiden osalta. Otin mukaan myös tietoa mistä voi saada varoituksen tai jopa häädön.

Lisäksi dioissa on asiaa asukkaan vaikutusmahdollisuuksista ja asumisviihtyvyydestä, niin taloyhtiön kuin oman asunnonkin kannalta. Tämä osuus muodostuu siis selkeästi enemmän asumisen ympärille ja miten onnistua Suomen kulttuurin mukaisesti asumisessa. Asumiseen liittyy paljon kulttuurillisia asioita, joita vieraasta maasta tulevat maahanmuuttajat eivät voi tietää ja toisaalta heillä on tapoja tullessaan, jotka voivat olla Suomessa outoja.

4.2.3 Palvelut Suomessa moduuli

Palvelut Suomessa- kokonaisuus on tarkoitettu hyvin alkuvaiheen kotouttamiseen. Kokonaisuudessa maahanmuuttaja saa tietoa henkilötunnuksesta, sosiaalitoimesta ja Kelasta. Yleisistä asioista kuten verotuksesta, tulkkauksesta, pankeista, puhelimesta, netistä ja kaikista tärkeistä henkilökohtaisista asioista. Lisäksi koosteena on tietoa yleisimmistä palveluista kuten kirjastosta, postista, kaupoista, virastoista sekä vielä kooste yleisimmistä juhlapyhistä ja miten Suomessa niiden kohdalla toimitaan. Tässä osuudessa on varmasti niin paljon yksityiskohtia, että kaikkea ei saada läpikäydyksi kerralla. Tämän osuuden yritin koota mahdollisimman selkeäksi ja pitäytyä jossakin määrin pääasioissa. Maahanmuuttajat, jotka ovat juuri tulleet Suomeen eivät välttämättä tarvitse aivan yksityiskohtaista tietoa kaikista palveluiden seikoista, mutta on tärkeää, että heille syntyy kuva siitä, miten asiat hoituvat, kun tarvitaan.

4.3 Moduulien kehittämisen kaari

Puuttuva pala -hankkeen tärkeimpänä osuutena on kokoontumiskerroilla ohjatut moduulit. Niiden aineiston ja sisällön pitää olla ajan tasalla ja tarkasti suunnitellut juuri maahanmuuttajien tarpeisiin. Ei riitä, että ne suunnitellaan kerran ja jatkossa vain toteutetaan edelliseen tapaan. Niiden on tarkoitus uudistua ja tarpeiden noustessa ja ryhmien edetessä myös kehittyä ja monipuolistua. Tämän opinnäytetyön moduulit ovat vasta ensimmäiset pilottiversiot. Moduuleille on suunniteltu seuraavan kuvion mukaista sykliä

KUVIO 3. Moduulien jatkuva kehitys

Ryhmän ohjauskerran jälkeen on aina kerättävä palaute ja arvioitava myös itse omaa toimintaa. Näiden saatujen tietojen pohjalta on kehitettävä toimintaa ja luotava uusia osuuksia. Vain jatkuvan kehittämisen syklillä moduulit voivat palvella mahdollisimman hyvin tulevaisuudessa kotouttamisen tukena maahanmuuttajia.

4.4 Pilottiryhmä ja moduulien testaus

Opinnäytetyöni osana minun piti päästä kokeilemaan moduuleja oikeissa maahanmuuttajaryhmissä ja nähdä, miten ne toimivat ja miten niitä voitaisiin vielä kehittää. Alkaessamme tehdä aineistoa vuoden 2016 alkupuolella meillä oli vahva käsitys siitä, että pakolaisasioita saataisiin etenemään siihen tahtiin, että uusia kuntalaisia olisi jo heti kesän jälkeen ollut Vantaalla runsaasti. Käsittely on ollut kuitenkin todella hidasta, eikä uusia kuntalaisia ole vielä tullut niin paljon kuin ennustettiin. Lisäksi yhteistyö koulun ja kaupungin kanssa ei käynnistynyt siinä mittakaavassa kuin oli tarkoitus. Ensimmäinen kurssi, jota Vantaan kaupunki kävi esittelemässä neljälle eri ryhmälle, ei tuottanut yhtään asiasta kiinnostunutta opiskelijaa. Nämä kaksi asiaa vaikuttivat olennaisesti minun mahdollisuuteeni rajallisessa ajassa testata materiaalia, juuri niissä ryhmissä ja toiminnoissa, joihin materiaalit oli luotu.

Aineistoa haluttiin kuitenkin päästä kokeilemaan ja kehittämään mahdollisimman toimivaksi, joten päädyimme käyttämään yhtä moduuleista maahanmuuttajien suomen kielen ryhmässä. Tämä ryhmä toimii yhdessä näistä Vantaan kaupungin paikoista, johon Puuttuva pala -hankkeen ryhmiä oli myös ajateltu sijoittaa. Tämä toimipaikka oli Tikkurilassa oleva Silkinportin toimintakeskus. Ryhmä, johon ohjaamista suunniteltiin, on toiminut jo pidempään ja ryhmässä on normaalisti paikalla reilu kymmenen osallistujaa. Ryhmän ensisijainen tarkoitus on siis vahvistaa suomen kielen taitoa. Tällä sovitulla kerralla vakiovetäjä oli poissa ja siksi ulkopuolisen ohjaajan saapuminen oli jopa positiivisesti paikallaan.

Pilottiohjauskerran materiaaliksi päätettiin ottaa asumisen moduuli 2, koska nämä ryhmäläiset olivat jo hankkineet asunnon ja asuneetkin siellä jonkin aikaa. Ryhmä kokoontui tiistai iltapäivänä kahdeksi tunniksi. Näiden meillä olevien tietojen pohjalta päätelimme ryhmän olevan tarpeeksi samansuuntainen tulevien Puuttuva pala -hankkeen ryhmien kanssa.

Pilotti osoitti meille tilanteiden vaihtuvuuden ja arvaamattomuuden ryhmien vetämisessä. Ryhmään saapui tällä kertaa paikalle vain kaksi maahanmuuttajaa. Ilmeisesti se, että ryhmän vakinainen vetäjä oli ilmoittanut olevansa poissa, vaikutti ryhmäläisten osallistumisintoon. Nämä kaksi henkilöä olivat kyllä hyvin aktiivisia ja tyytyväisiä, että saivat tietoa lisää. Paikan päällä tekniikka toimi hyvin ja saimme sen osalta ohjauksen toimivaan loistavasti.

Päätimme toteuttaa pilotin samalla syklillä, kuin ryhmät oli suunniteltu muutenkin pidettävän eli noin 45 minuuttia moduulin esittelyä, sitten kahvittelua ja vapaata keskustelua aiheen piiristä noin 45 minuuttia. Tämä asettelu tuntui toimivan oikein hyvin. Kaikki osallistuneet henkilöt saivat myös mukaan omankielisen pakolaisavun asumisen esitteen. Työntekijöistä paikalla oli kolme henkilöä seuraamassa ja arvioimassa moduuleja käytännössä.

4.5 Moduulien arviointi ohjatusta ryhmästä

Keräsin myös palautteen tästä ryhmästä sekä maahanmuuttajilta, että työntekijöiltä. Maahanmuuttajat sanoivat, että kyseessä oli todella tärkeä aihe ja heistä näistä asioista olisi hyvä puhua ja opettaa enemmänkin. Nämä maahanmuuttajat olivat asuneet toinen 1,5 vuotta ja toinen 9 kuukautta Suomessa. He kertoivat monen asian olevan samoin kuin kotimaassa, mutta että sielläkin oli erilaisia käytäntöjä riippuen siitä, miten ja missä asui. Kovasti ihan uutta asiaa ei heille välttämättä ollut, mutta he sanoivat saaneensa kuitenkin hyvin ja selkeästi tietoa. Toinen heistä oli tyytyväinen, koska esityksen aikana hän sai tietää, että ei voi soittaa yöllä soittimia kotonaan. Hän sanoi, ettei hän ollut tiennyt hiljaisuusrajoista. Heidän mielestään esitystä oli helppo seurata ja he saivat puheestani selvää. Tarkennuksena sanottakoon, että tässä ryhmän vetotilanteessa ei käytetty tulkkia eli se oli toteutettu eri tavoin kuin tulevissa ryhmissä. Työntekijöiden mielestä esitys oli rauhallinen ja selkokielineen. Kuuntelijat otettiin hyvin huomioon ja heidän kysymyksiinsä vastattiin myös esityksen välissä. Asiat olivat hyvässä järjestyksessä ja asiasisällöt ryhmäläisten mielestä hyvät.

Kehittämisideana on ainakin kuvien lisääminen dioihin. Esityksessä käytettiin muun muassa sanaa liesi, joka oli kuulijoille outo käsite. He olivat oppineet sen hellaksi. Tämä oli ongelma ehkä nyt, kun ei ollut tulkkia mukana ryhmässä. Keskustelimme myös työntekijöiden kanssa siitä, että dioissa oli paljon tekstiä siihen nähden, että maahanmuuttajien pitäisi itse lukea ja ymmärtää ne suomeksi. Se on tietysti totta, koska nämä diat on luotu tulkin käyttöön eli tarvetta olisi tehdä kahdet erilaiset diat. Tämä arviointi näin pienen taustaryhmän kanssa on melko puutteellinen ja vain suuntaa antava.

5 YHTEENVETO JA POHDINTAA

Vantaa on vahvasti monikulttuurillinen kaupunki ja maahanmuuttajat tulevat jatkossakin suosimaan kaupunkia. On tärkeää, että kotoutuminen alkaa uudessa kotimaassa. Hanke on todella ajankohtainen ja laajentuessaan voi antaa apua heillekin, joiden kotoutuminen ei ole aiemmin onnistunut. Maahanmuuttajat voivat hankkeen yhteisöllisyyden vuoksi tulla mukaan ja saada lisää tietoa Vantaasta ja Suomesta. Nämä ovat yhteydessä hyvinvointiin ja työelämään pääsemiseen. Maahanmuuttajat tulevat osaksi yhteiskuntaa aktiivisena ja osallistuvina Vantaalaisina. Hanke on vasta aivan alussa, mutta sillä on hyvät edellytykset käynnistyessään kasvaa laajaksi ja toimivaksi kokonaisuudeksi. Hankkeen tietoja olisi helppo hyödyntää Suomessa muuallakin kotouttamisen kanssa työskentelyssä.

5.1 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Etiikka on suhtautumista valintoihin ja tekemisiin siitä mikä on sallittua ja mikä ei. Eettisellä ajattelulla viitataan kykyyn pohtia asioita oikeasta ja väärästä eri arvojen kautta. (Kuula, 2011, 21.) Puuttuva pala-hankkeeseen tehdään koulutusmateriaalia alkuvaiheen maahanmuuttajien kotouttamisen tueksi. Eettisesti on tärkeää auttaa ihmisiä sopeutumaan uuteen kotimaahan mahdollisimman hyvin ja nopeasti. Oman kulttuuri-identiteettinsä säilyttäen ihmiset ovat kokeneet todella suuren muutoksen eivätkä ole lähteneet kotimaastaan vapaaehtoisesti vaan pakon edessä. Maahanmuuttajien joukossa on paljon perheitä ja hyvin eri-ikäisiä ihmisiä. Kaikkien heidän pitäisi löytää oma paikkansa uudesta kotimaasta ja päästä osallistumaan yhteiskuntaan toimivina yksilöinä.

Hankkeen moduulien luomisessa on käytetty aikaisempia kokemuksia Vantaan maahanmuuttajayksiköstä. Ensin selvitettiin viralliset ohjeet Suomen laista ja suosituksista. Lisäksi tutkittiin, millaisia tutkimuksia ja selvityksiä kotouttamisesta on tehty.

Lisäksi opinnäytetyön moduulien onnistumisen takaamiseksi on käyty haastattelemassa hyvin erilaisia tahoja, joilla on kokemusta ja näkemystä maahanmuuttajien ongelmista Suomessa sekä siitä, millaisin keinoin kannattaa opettaa. Näistä aineistoista on saatu mahdollisimman hyvä pohjatieto koulutuksen suunnitteluun.

Hankkeen tarpeellisuus on helposti perusteltu, niin taloudellisesti kuin myös ihmisten henkilökohtaisen hyvinvoinnin takia. Sinällään voisi ajatella, että kaikki tekeminen, joka aktivoi ja saa aikaiseksi yhteisöllisyyttä suomalaisten kanssa on maahanmuuttajille hyväksi. He saavat kokemuksen osallisuudesta ja mukaan pääsystä kotiin yksin jäämisen ja syrjäytymisen sijasta. Eettisesti on myös oikein, että kutsuimme toimintaan mukaan mahdollisimman monet halukkaat. Tarkoitus on, että toiminnan pyöriessä kaikilla halukkailla on mahdollisuus osallistua toimintaan. Jokaisella on sen verran kokemusta omasta yksinäisyydestä, outoudesta ja vieraudestaan, että solidaarisuus toisia outoja ja vieraita ihmisiä kohtaan ei rakennu minkään kummallisen varaan. Outous on tuttua meille kaikille (Heinimäki 2012, 157.)

Osallistuville ihmisille itselleen pitäisi kuitenkin käyntien myötä tulla toimiva ohje/ opas, jota kantaa mukana. Oppaaseen on tarkoitus koota kattavat tiedot henkilön omista verkostoista Vantaalla. On myös tarkoitus, että oppaaseen kerätyillä merkinnöillä henkilö voi osoittaa osallistumistaan koulutuksiin. Yhtenä haasteena hankkeessa voi olla vaikeus saada tieto koulutuksesta leviämään oikeita reittejä. Kotouttamiskoulutukseen tulevat henkilöt ovat kaikki MAP:n asiakkaita ja tiedotuksen on tarkoitus sitä kautta muodostua mahdollisimman aukottomaksi. Silloin kaikilla on sama tieto siitä, missä ja mitä järjestetään. Meillä on myös tarkoitus järjestää näitä koulutuksia kolmessa eri pisteessä Vantaalla. Tässäkin on tarkoitus ottaa huomioon eettisesti tärkeä näkökulma kaikkien tasavertaisesta kohtelusta.

Eryyisenä piirteenä juuri pakolaisia vastaanottavassa sosiaalityössä on harvinaislaatuinen riippuvuussuhde. Riippuvuuden käsittely ja huomioiminen on erityisen tärkeää vastaanottavassa sosiaalityössä koska pakolaiset ovat kokeneet menneisyydessä omaa elämää koskevien valinnanmahdollisuuksien kaventu- mista.

Myös väkivallasta ja kidutuksesta aiheutuneet traumat saattavat muuttaa kykyä muodostaa positiivisesti riippuvainen suhde toiseen henkilöön. Uuteen kotimaahan muuttaminen jo itsessään heikentää autonomiaa, koska aikaisemmat tiedot ja taidot eivät välttämättä päde uusissa olosuhteissa. Maahanmuuttajat saattavat ajautua sosiaalitoimiston asiakkaaksi jatkossa myös kulttuurillisten erojen vuoksi. (Turtiainen, 2011,140).

Sosiaalityöntekijän ja pakolaisena maahan muuttaneen henkilön suhteessa testataan riippuvuussuhdetta paljon. Jos he kokevat toisensa arvostettaviksi ja kunnioitettaviksi keskustelukumppaneiksi, tuntee maahanmuuttaja itsensä myös itsenäisemmäksi ja tasa-arvoisemmaksi. Tulevaisuudessa tämä ihminen kokee autonomiansa kasvaneen, joka tukee positiivista riippuvuussuhdetta. (Turtiainen, 2011, 141) Uudessa maassa oppiminen alkaa usein käytännön oppimisen kautta, joka kasvattaa autonomiaa. On tärkeää huomata, missä kohtaa asiakas on valmis tiettyihin itsenäisiin asioihin ja suorituksiin. Puuttuva pala hankkeessa on myös tärkeää eettiseltä kannalta miettiä ja tarkastella millaisia suhteita asiakkaisiin tulee syntymään. Tarkoitus ei ole rakentaa sellaisia rakenteita, jotka riiputtavat asiakkaita turhaan sosiaalityön asiakkaina. Tärkeää on saada ihmisille mielekästä ja itsenäistä elämää tukevaa tekemistä ja samalla edistää omatoimista oppimista ja tutustumista uuteen kotimaahan.

Maahanmuuttajien kanssa toimiessa erilaisuuden ja erilaisten kulttuurien ymmärtäminen on välttämätöntä. Kun hyväksyy, ymmärtää ja kunnioittaa toisten erilaisuutta, huomaa myös samankaltaisuudet. Ihmisillä on varmasti ennakkoluuloja ja stereotyyppioita maahanmuuttajia kohtaan, mutta samoin maahanmuuttajilla voi olla vaikeuksia ymmärtää meidän suomalaisten yksityisyyden ja oman reviirin korostamista. Suomen maahanmuuttajapolitiikan tavoitteena on kotouttaminen, jotta monikulttuurisuus koituisi kaikille rikkaudeksi ja hyödyksi. Maahanmuuttajaa autetaan löytämään paikkansa yhteiskunnassa, johon liittyy yhtenä osana yhteiskunnan normien oppiminen. Onnistunut kotoutustyö edellyttää yhteistyötä ja vähemmistönäkökulman ymmärtämistä. (Juujärvi.Myyry.Pesso, 2007, 285.)

5.2 Opinnäytetyön arviointi

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on todella tärkeää arvioida tehtyä työtä monelta eri kantilta. Tärkeimpänä arvioinnin kohteena on tietysti työn idea, johon voidaan lukea mukaan aihepiiri, idean tai ongelman kuvaus, asetetut tavoitteet, teoreettinen viitekehys ja tietoperusta sekä kohderyhmä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 154). Minun opinnäytetyöni on lähtöisin työelämästä ja siten koko työn idea ja aihe annettiin minulle valmiina tarpeeseen perustuen. Olemme aktiivisesti kehittäneet ja pohtineet, miten ja millaisia asioita alkuvaiheen kotouttamisessa pitäisi uusille kuntalaisille saada annettua. Siten työn ideaa on hiottu paljon. Hanke on kaikkineen hyvin tärkeä, ajankohtainen sekä tarpeellinen koko Suomen tilanteessa. Kohderyhmä oli selkeä ja materiaalia kotouttamisesta on todella paljon. Resurssit ovat tänä päivänä kaikkiaan rajalliset ja niiden avuksi tämäkin opinnäytetyö luo uusia mahdollisuuksia ja toimintamalleja.

Hankkeen kehittämisen ja mahdollisimman laadukkaaksi tekemiseen, vaadittiin aiemmin maahanmuuttajille ohjattujen ryhmien ja toimintojen tutkimista. Laatuä kehitettiin haastattelemalla näiden ryhmien vetäjiä, maahanmuuttajia sekä saatiin laaja selvitys sosiaaliohjaajilta, jotka tekevät päivittäin töitä maahanmuuttajien kanssa. Laaja-alaisesti pyrittiin selvittämään mitä asioita on ryhmien ohjaamisessa jo kokeiltu ja mitkä toiminnot toimivat ja mitkä eivät. Hankkeelle on tärkeää tehdä sellaisia asioita, joista on aidosti ja oikeasti hyötyä ihmisille. Näitä saatuja tietoja käytettiin hankkeen ryhmien sekä moduulien aineistojen käsittelyssä hyväksi. Kun tehdään toiminnallista hanketta, on tärkeä muistaa, että ihmiset jotka tekevät niitä tehtäviä työkseen ovat ehdottomasti työnsä asiantuntijoita (Kananen 2014, 139). Tärkeää on siis saada heiltä niin kutsuttu hiljainen tieto kehitystyöhön käyttöön. Toimintatutkimuksen tuleekin nivoutua hyvin tiukasti käytäntöön. Hankkeen suunnittelussa ja kehittämisessä saimme työyhteisöstä lähtötietoja ja sekä testasimme tai pyysimme kommenttia työntekijöiltä eri osuuksiin. Näin hanke on työyhteisön kanssa tehty ja sitouttaa työntekijöitä myös lähettämään asiakkaita hankkeen toimintoihin mukaan.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä, joka tehdään työelämän kehittämishankkeena, niin kuin tämänkin opinnäytetyö, on ensiluokkaisen tärkeää, että yhteys vastuuhenkilöihin on kunnossa. Yhteistyöllä on todella suuri merkitys sen kannalta, että saadaan oikeaa tietoa ja juuri niitä asioita kehitettyä, joita tähän hankkeeseen tarvitaan. Minulla oli todella tiivis yhteys Vantaan kaupungin maahanmuuttajakoordinaattoriin koko kehittämistyön ajan. Maahanmuuttajakoordinaattori ohjasi minua ja kertoi heidän toiminnoistaan ja ajatuksistaan minulle todella paljon. Monesti myös ideoimme yhdessä ja pidimme ikään kuin ideariihiä hankkeen puitteissa. Koululta minulle oli annettu varsin vapaat kädet hankkeen suhteen ja siten sitä kehitettiin varsin vahvasti Vantaan kanssa. Yhteistyö on koko ajan ollut todella palkitsevaa ja hyvää.

Osuuteni tähän Puuttuva pala -hankkeeseen oli ensin suunniteltu laajemmaksi. Minulla oli työelämässä sellainen tilanne, että olisin voinut lähteä vetämään hanketta, vaikka täysipäiväisesti työnäni, mutta hankkeeseen ei saatu rahoitusta tarpeeksi nopeasti. Hanke tarvitsisi yhden ihmisen työpanoksen, jotta se voisi kasvaa sellaisiin mittakaavoihin, joissa siitä olisi mahdollisimman paljon hyötyä vantaalaisille. Yhden ihmisen on paneuduttava hankkeeseen ja ohjattava toimintaa. Vantaan tilat ja järjestelyt antaisivat mahdollisuuden vetää näitä ryhmiä joka päivä, vaikka kolmessa pisteessä Vantaalla. Lukujärjestysten luominen ja siihen väliin jonkun vapaaehtoistyön tai kolmannen sektorin toiminnan sijoittaminen vain rikastuttaisi toimintaa. Tässä olisi mahdollisuuksia, vaikka mihin, mutta tämä opinnäytetyö vain käynnisti Puuttuva pala hankkeen ja sen toiminnan.

Hankkeen yhteydessä on tietenkin tärkeää hoitaa kaikki niin, että ihmiset jotka tulevat mukaan toimintaan saavat itse päättää miten osallistuvat. Tärkeää on huolehtia, että heidän henkilötietonsa ja asiansa eivät leviä tai tule ulkopuolisten tietoon. Asioiden hoidossa ja tiedottamisessa on oltava tarkkuutta. Hanke on päätetty toteuttaa niin, ettei varsinaisia asiakasrekistereitä tehdä eikä ihmisten tietoja kerätä mihinkään. Osallistujamäärää seurataan ja siihen voidaan liittää sukupuoli- tai kansalaisuustietoja, mutta ei mitään sellaista tietoa, joka voitaisiin yksilöidysti tunnistaa. Nämä asiat ovat eettisesti tärkeitä.

Opinnäytetyön toinen osa on opetusmateriaalit eli moduulit ja niiden sisältö. Moduuleja tuli kaikkiaan valmiiksi kolme kappaletta, kahdesta eri aiheesta. Moduulien luominen ei ollut kovin vaikeaa. Materiaalia on todella paljon saatavilla ja sen kerääminen oli helppoa. Vaikeinta oli ehkä saada materiaaleista tärkein esille ja tehdä siitä tarpeeksi selkeää, mutta samalla pitää huoli, että tarvittavat tiedot tulevat mukaan. Meillä olikin heti aluksi selvää niin Vantaan kaupungin kuin koulun edustajien kanssa, että tarkoitus ei ole alkaa itse keksiä sisältöjä, vaan koota jo olemassa olevista materiaaleista toimivia ja kattavia tietopaketteja. Moduuleihin löytyi aineistoa paljon ja vaikeinta oli valita mukaan tärkeimmät osat. Hankkeesahan on tarkoitus, että näitä moduuleja olisi paljon erilaisia ja eri aiheisia ja kaikki opiskelijat tekisivät harjoittelunsa aikana niitä lisää ja pitäisivät samalla huolta, että vanhat moduulit ovat ajan tasalla. Moduuleista saatiin nyt hyvin vähän palautetta, mutta jatkossa, kun ne ovat käytössä ryhmissä tulkin kanssa, on tärkeää kehittää niitä jatkuvasti saadun palautteen mukaisesti. Tärkeää on, että moduuleissa tieto on selkeää.

Kokonaisuutena tavoitteen hankesuunnitelmasta ja hankkeen materiaaleista toteutui. Hanke itsessään ei vielä alkanut kunnolla pyöriä, niin varsinaisesta toimivuudesta ja oikeiden asioiden valitsemisesta mukaan ei vielä ole varsinaista näyttöä. Puuttuva pala -hankkeen kannalta on erittäin tärkeää koko ajan arvioida, että tehdään oikeita asioita ja oikeissa paikoissa. Uskon, että maahanmuuttoyksikkö tulee olemaan vahvassa ohjausroolissa ja siten tulee vaatimaan jatkuvaa kehittymistä. Tiedottaminen uusille maahanmuuttajille ja ehkä myöhemmin myös kaikilla halukkaille on varmasti maahanmuuttajayksikön kautta helposti mahdollista.

Yhtenä arvioinnin osana on myös pohtia, mitä itse on saanut opinnäytetyön tekemisestä irti ja miten eri osuudet ovat sujuneet. Minulle tämä opinnäytetyö oli kaikista mieluisin, koska olen luonteeltani innovatiivinen ja pidän uusien toimintamallien kehittämistä. Kun löytyi vielä työelämän kehittämiskohdekin, joka oli aidosti ajankohtainen ja todella tärkeä, opinnäytetyön tekeminen oli hyvin mielekästä. Tarpeellisuus ja työelämälähtöisyys on ollut vahvassa keskiössä koko työn ajan. En ollut koskaan aikaisemmin kehittänyt hanketta aivan alusta asti ja minusta olisi ollut mahtavaa, jos hankkeeseen olisi saatu rahoitusta ja olisin voinut olla mukana kehittämässä hanketta vielä eteenpäin.

Koen, että oma johtajuuteni on saanut aivan uusia eväitä tämän opinnäytetyön johdosta. Tämän kaltainen toiminnallinen opinnäytetyö soveltuu minusta oikein hyvin ylemmän tason opiskelijoille työelämän kehittämistehtävänä.

5.3 Hankkeen tulevaisuus

Puuttuva pala -hanke on vasta konkretisoitumassa, lähinnä siksi, että turvapai-kanhakijat ovat vasta majoittumassa kuntiin. Suurimmat ihmismäärät ovat vasta tulossa ja siitä tulee seuraamaan jonot kotoutumiskoulutuksiin. Tarvitaan todella paljon kapasiteettia, jolla kaikki uudet kuntalaiset voidaan saada tietoisiksi asi-oista mahdollisimman pian. Hanke on todella ajankohtainen ja tärkeä, siksi sen onnistumiseen tulisi panostaa mahdollisimman paljon. Somali yhteisön kotoutu-misesta on tehty tutkimusta ja siinä tutkimuksessa selkeästi nousi esille yhtenä tärkeänä osana maahanmuuttajien tarve päästä osallistumaan toimintaan ja sitä kautta koulutuksen ja työelämään mukaan (Somalis in Helsinki, 125-126). Uu-sien kuntalaisten työelämään ja kuntalaisiksi saaminen on kansantaloudellisesti tärkeää.

Yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet, kun kaupunki ja koulu tekevät yhteistyötä ovat suuret. Kaupungin on annettava tarpeeksi tietoa ja ohjausta opiskelijoille hankkeen laadun ja toiminnan varmistamiseksi. Koulun tehtävänä on saada hankkeelle tarpeeksi motivoituneita opiskelijoita ja auttaa heitä selviämään hank-keen ja ohjaamisen haasteista. Vahvalla yhteistyöllä hankkeella on mahdollisuus olla osana hyvää uudenlaista kotouttamistyötä. Minun mielestäni tällaisia hankkeita pitäisi kehittää enemmänkin ja tässäkin hankkeessa voisi olla kolmas sektori enemmän mukana, jos hankkeen johtoon olisi siihen erikseen palkattu henkilö. Toivon mukaan yhteistyö kaupungin ja koulun välillä löytää tulevaisuu-nessa toimivimmat kanavat.

Puuttuva pala -hankkeesta olisi helppo tehdä jatkossakin kehittämismielessä useampi opinnäytetyö ja koostaa siten hankkeen laatua. Uusien menetelmien, yhteistyön ja uuden toiminnan myötä on mahdollisuus löytää laajempi alasta toimintaa ja oppimisen ympäristöä. Toivon mukaan hanke tulee tulevaisuudessa laajenemaan sille kuuluviin mittakaavoihin.

Maailman tilanne vaatii paljon työtä pakolaisten hyväksi. Toistaiseksi ei näytä, että tilanteet sota-alueilla olisi olennaisesti muuttumassa. Ihmiset, jotka ovat lähteneet kotimaastaan ja tarvitsevat turvallisen paikan elää, tarvitsevat tukea ja apua. Tämä ongelma koskee siis globaalisti melkein koko maailmaa. On tärkeää, että näille uusille kansalaisille löydetään mahdollisimman pian paikka yhteiskunnasta. Kotouttamiseen pitäisi kaiken kaikkiaan olla käytettävissä tänä päivänä Suomessa huomattavasti isommat resurssit, kuin tällä hetkellä kunnilla on. Puuttuva pala -hanke on noussut niin monesta lähteestä esille, ettei sen tarpeellisuutta voi vähätellä. Suomessa on todella suuri ryhmä ihmisiä, joiden kotouttamisella on huomattava merkitys koko yhteiskunnalle lähivuosina. Tällaisia innovatiivisia hankkeita pitäisi olla paljon enemmänkin ja niihin pitäisi saada valtiolta ja kunnilta paljon enemmän rahoitusta, jotta niillä olisi paremmat edellytykset onnistua. Tulevaisuudessa Euroopassa voisi olla enemmän yhteistyötä myös valtioiden rajojen ylikin.

5.4 Loppusanat

Puuttuva Pala – hankkeen luominen ja prosessin käynnistäminen olivat upea kokemus ja se on antanut minulle paljon tietoa ja uusia taitoja. Niin kuin Heikkinen & Rovio & Syrjälän teoksessa vuodelta 2008 sanotaan: ”Onnistunut tutkimus saa osallistujat uskomaan omiin kykyihinsä ja taitoihinsa. Parhaimmillaan se on voimaannuttavaa ja saa ihmiset parantamaan omia elinolojaan sekä luottamaan omaan järkeensä ja itsemääräämisoikeuteensa.” Olen tehnyt opinnäytetyössäni ensimmäisen hankesuunnitelman kokonaisuudessaan ja olen kehittänyt ja arvioinut erilaisia opiskelun materiaaleja. Opinnäytetyöni on ollut monimuotoista kehittämistä ammattilaisten kanssa, moduulien kehittämistä, arviointia ja niiden testaamista.

Tässä kirjallisessa osuudessa olen pyrkinyt hyvin seikkaperäisesti kertomaan, miten asioista on päätetty ja miten ratkaisuihin on päädytty. Olen pyrkinyt kuvaamaan vaiheet mahdollisimman näkyvästi. Olen opiskellut paljon maahanmuuttoon liittyviä tutkimuksia sekä hankkeiden johtamista ja hallinnointia. Näitä asioita olen koonnut tähän opinnäytetyöhön.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä olen saavuttanut henkilökohtaiset tavoitteeni. Olen tämän prosessin aikana kasvanut ihmisenä ja oppinut ymmärtämään monia eri näkökulmia ja näkemyksiä. Tältä pohjalta on hyvä kohdata työelämän haasteita ja toivottavasti olla vielä monessa hankkeessa mukana vastaavana ja oppijana. Opinnäytetyö avasi minulle hankkeiden ja projektien maailmaa aivan uudella tavalla.

LÄHTEET

- Castaneda, Anu E.; Rask, Shadia; Koponen, Päivikki; Mölsä, Mulki; Koskinen, Seppo 2012. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi - Tutkimus venäläis -, somalialais - ja kurditaustaisista Suomessa. THL Raportti 61/2012 Viitattu. 11.10.2016 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-739-4>
- Heikkinen, Hannu; Rovio, Esa; Syrjälä, Leena 2006. Toiminnasta tietoon – Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Heinimäki, Jaakko (2012). Taskuetiikka. Helsinki: Kirjapaja.
- Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015–2030. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja 2016:1, Helsinki.
- Holopainen, Anna; Kaisvuori, Terhi; Kolkka, Marjo; Louhela, Juhani; Mantela, Jaana & Packalén, Leena 2009. Yhteiskunnallinen osaaminen. Haaste ja tehtävä. Helsinki: Kirjapaja.
- Juujärvi, Soile; Myyry, Liisa & Pessa, Kaija (2007). 2.painos. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Sanoma Pro: Helsinki.
- Kananen, Jorma 2014. Toimintatutkimus kehittämistutkimuksen muotona. Miten kirjoitan toimintatutkimuksen opinnäytetyönä? Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 185.
- Kerkkänen, Heikki & Säävälä, Minna 2015. Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut – Systemaattinen tutkimuskatsaus. Työ -ja elinkeinoministeriön julkaisuja, konserni 40/2015. Viitattu 11.10.2016 http://www.kotouttaminen.fi/files/43286/TEMjul_40_2015_web_09062015.pdf
- Kotkan kaupunki 2016. Turvapaikanhakijoille esikotoutumista i.a. Viitattu 5.11.2016. http://www.kotka.fi/asukkaalle/ajankohtaista_kotkassa/101/0/turvapaikanhakijoille_esikotoutumista
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laki pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 77/1968. Viimeinen muutos voimaan 12.11.2004.

- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Viimeinen muutos voimaan 1.5.2016.
- Maahanmuuttovirasto 2016. Sanastoa i.a. Viitattu 3.3.2016
<http://www.migri.fi/medialle/sanasto>
- Osallisena Suomessa – Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi 2010. Jyväskylän yliopisto & Suomen Kulttuurirahasto, Jyväskylä.
- Osallisena Suomessa – Kokeiluhankkeiden satoa 2013. Jyväskylän yliopisto & Suomen Kulttuurirahasto, Jyväskylä.
- Pehkonen, Aini & Väänänen-Fomin, Marja (toim.)2011. Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 6. uudistettu laitos.Helsinki: Tammi.
- Somalis in Helsinki 2013. Somalis in European Cities. Open Society Foundations. Viitattu 6.11.2016. <https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/somalis-helsinki-20131121.pdf>
- Suokonautio, Janna; Palapelin palat paikoilleen - Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Jyväskylän yliopisto, 2008 Helsinki.
- Suomen lakikokoelma. Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Finlex. Viitattu 3.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>
- Suomen Pakolaisapu. Pakolaisuus Suomessa i.a. Viitattu 31.10.2016. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus-suomessa/>
- Tiainen, Harri 2016. TE-Toimiston asiantuntija, Henkilökohtainen tiedoksianto 4.3, Vantaa.
- TKTH 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Työterveyslaitos, Kuntoutussäätiö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.6.2016. www.minedu.fi/export/sites/.../Tapahtumakalenteri/.../Ari_Vxnxnen.pdf
- Tuomola, Pekka 2016. Pakolaisten terveysriskit. Teoksessa Gothóni, Raili & Siirto, Ulla (Toim.) Pakolaisuudesta kotiin. Tallinna: Gaudeamus.
- Työ ja elinkeinoministeriön palvelu Kotouttaminen i.a. Viitattu 31.10.2016
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotouttamistyon_taustaa/kotouttamistyon_periaatteet

UNHCR. Figures at a Glance i.a. Viitattu 31.10.2016 <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html>

Vantaan kaupunki 2014. Kaikkien yhteinen Vantaa, monikulttuurillisuusohjelma 2014-2017. Viitattu 3.3.2016. www.vantaa.fi

Vantaan kaupunki. Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015-2030 i.a. Viitattu 31.10.2016. http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/121609_Helsingin_seudun_vieraskielisen_vaeston_ennuste_2015-2030.pdf

Vilka, Hanna; Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

LIITE 1: Hankesuunnitelma

PUUTTUVA PALA –

Aktiivista toimintaa alkuvaiheen kotoutumiseen

HANKESUUNNITELMA

Reija Arola

c32669

10.3.2016

YAMK, Syte

Diak Helsinki

Sisällys

1.	Hankkeen tausta ja lähtökohdat	58
2.	Yhteistyötahot ja toimijat	60
3.	Teoreettiset lähtökohdat	61
4.	Keskeiset käsitteet	62
5.	Hankkeen alustavia valmisteluja	63
6.	Tavoitteet!	64
7.	Toteutus	66
8.	Hankkeen kohderyhmä	66
9.	Hankkeen toteutus ja mahdolliset riskit	66
10.	Hankkeen SWOT-analyysi	69
11.	Aikataulu, resurssit	70
12.	Hankkeen rahoitus	72
13.	Raportointi	72

1. Hankkeen tausta ja lähtökohdat

Maahanmuuttajien kotouttamisen onnistuessa on mahdollista helpottaa ihmisten sopeutumista Suomeen, sekä antaa heille mahdollisuuksia itsenäiseen toimintaan. Turvapaikanhakijan saadessa oleskeluluvan ja jos hän rekisteröityy Vantaalle, hänestä tulee Vantaan maahanmuuttajapalveluiden (MAP) asiakas. Maahanmuuttajapalvelut sisältävät alkuvaiheen kotoutumiseen tarvittavat palvelut ja toimenpiteet kuten auttavat kelakortin hakemisessa, pankkitilin avaamisessa. Asiakas saa oman sosiaalityöntekijän, joka tekee toimentulopäätökset ja sosiaaliohjaajan, joka antaa ohjausta ja neuvontaa uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Sosiaaliohjaajan kanssa hän ilmoittautuu TE-toimistoon päästäkseen työvoimapolitiittiseen kotoutumiskoulutukseen, ammatilliseen koulutukseen tai saadaakseen työharjoittelu- tai työpaikan.

TE-toimisto järjestää kotouttamiskoulutusta (KOTO), josta maahanmuuttaja saa tarvittavaa suomen kielentaitoa päästäkseen ammatilliseen koulutukseen, muihin jatko opintoihin tai töihin. Koulutus on pituudeltaan noin vuoden mittainen. Koulutusta järjestetään eritasoisena 0 – tasalta eri luku- ja kirjoitustaidottomuuden asteilta lähteville. Koulutuksessa on jo pidempään ollut tilanne, että kurssin eri tasoille odottaa jonossa ihmisiä (tällä hetkellä noin 120 henkeä). Koulutuksen ruuhkautumisen vuoksi kurssille pääsyä voi joutua odottamaan 6-8 kuukautta. On kuitenkin oletettavaa, että tämä aika tulee olemaan pidempi, kun iso määrä uusia kotoutettavia tulee vantaalaisiksi. (Harri Tiainen, henkilökohtainen tiedonanto. 4.3.2016) Maahanmuuttajien kotoutumisessa on monen kuukauden odottaminen kurssille selkeä ongelmakohta kotoutumisprosessissa. Tähän odotuksen aikaan Vantaalla mietitään niin sanottua puuttuvaa palasta, joka voisi olla jokin työpaja, moduuleja, joihin oleskeluluvan saanut voisivat osallistua siihen asti, että he pääsevät kotoutumiskoulutukseen.

Turvapaikanhakijan saadessa Suomesta oleskelupaikan ja päästessä asumaan omaan kotiin hänellä on erittäin hyvä motivaatio alkaa kotoutua ja oppia uudesta kotimaastaan asioita. Hän on juuri saanut kodin ja monia muita asioita, joita hän on kaivanut jo pitkään. Kun ihminen on kotona osaamatta kieltä ja ilman mitään tekemistä passiivisena yli puoli vuotta, hänen on huomattavasti vaikeampi lähteä mukaan kurssille.

Alkuvaiheen kotoutumisen pulmia on aiemmin yritetty ratkaista Palapelin palat paikalleen – hankkeessa, jossa on erityisesti tutkittu, miten maahanmuuttajien ensivaiheen koulutuspolut ovat muodostuneet ja toteutuneet. Palapelin tärkeimpänä tavoitteena oli täydentää muuta koulutusrakennetta niin, että turhia odotusaikoja ei syntyisi. Hankkeessa todettiin, että usein motivaatio opiskeluun on alkuvaiheessa parhaimmillaan, joten pitkät odotusajat voivat yksilön kannalta olla voimavarojen tuhlaamista eikä kotoutumisprosessi pääse edes alkuun. Myöhemmin odotusajat voivat joskus olla jopa odotettua lepoa, kun opiskelu on jo jatkunut pitkään. (Suokonaukio 2008, 58-60.)

Palapelin palat paikalleen – hankkeen loppuraportissa käy selkeästi esille, että kotoutumiskoulutuksen pitäisi alkaa mahdollisimman nopeasti, mutta koulutuksen pitäisi olla mahdollisimman rauhallista ja konkreettista. Koulutus pitäisi tehdä mahdollisimman joustavaksi ja maahanmuuttajien tarpeita huomioivaksi. Kotoutumiskoulutuksen suunnittelussa ei aina tulla ajatelleeksi, että koulutus on osa ihmisten arkea. Joskus ohjauksen näkökulmasta tuntuu siltä, että ratkaisuja tehdään liian lyhyellä tähtäimellä ja liikaa riippuen siitä, millaisia vaikutuksia koulutukseen osallistumisella on ihmisten ja perheiden tavalliseen arkeen (Suokonaukio 2008, 86).

Oleskeluluvan saaneilla on hyvin yksilöllinen tilanne työmarkkinoilla. Oleskeluvan saaneiden henkilökohtainen koulutustausta on hyvin erilainen. Heillä ei ole välttämättä mitään aikaisempaa kokemusta koulusta tai he ovat erittäin korkeasti koulutettuja. Maahanmuuttajien heikompaan asemaan työmarkkinoilla vaikuttavat useat tekijät: Kielitaito, ammattitaito ja koulutus, maassa asuttu aika, työmarkkinatilanne ja kantaväestön asenteet (TKTH 2009). Merkitystä on myös perhemuodolla, kansalaisuudella ja maahanmuuton syyllä. Tuen tarve kotoutumisen tueksi on siis räätälöitävä hyvinkin yksilöllisesti. Hankkeen tarkoitus onkin luoda toimiva yhteistyömalli tähän ajan kohtaan, jossa nyt vain ollaan ja odotetaan. Laaditaan rakenne, jossa on toimivia malleja kurssille, jota voidaan pitää odottelu aikana ja siten aktivoidaan sekä saadaan ihmisille perustietoja kotoutumisen tueksi annettua jo kotoutumisen alkuvaiheessa.

Vantaa on vuonna 2015 Suomen monikulttuurisin kunta. Vantaan vieraskielisen väestön määrä on noussut tämän vuosituhatvuotteen aikana vajaasta 7 000 henkilöstä 30 000 henkilöön vuonna 2015. Vieraskielisten osuus väestöstä on kohonnut 3,9 prosentista nykyiseen 14,4 prosenttiin. Kasvu on ollut nopeaa varsinkin viime vuosina. Joka kymmenes Vantaalainen on maahanmuuttajataustainen. Vieraskielisen väestön määrän ennustetaan kasvavan Helsingin seudun 14 kunnan alueella nykyisestä 164 000:sta lähes 350 000:een vuoteen 2030 mennessä. Seudun vieraskielisen väestön osuus kasvaa näin ollen nykyisestä 11,5 prosentista 21 prosenttiin. Uudet ennustevaihtoehdot ovat 55 000–68 000 henkeä kolme vuotta sitten laadittua ennustetta korkeammat. Vuonna 2015 alkaneen turvapaikanhakijoiden määrän kasvun arvioidaan lisäävän seudun vieraskielistä väestöä 15 000–28 000 henkeä vuoteen 2030 mennessä. (Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015-2030.)

2. Yhteistyötahot ja toimijat

Hankkeen varsinaisina toimijoina on

Vantaan kaupunki / maahanmuuttajayksikkö

Yhdyshenkilönä

Maahanmuuttajakoordinaattori, tiimivastaava

Pirkko Matkaselkä, p. 040 8493 916

Talvikkitie 37, 4 krs

01300 Vantaa

sekä

Diakonia ammattikorkeakoulu

Helsingin yksikkö

Yhdyshenkilönä

Ulla Siirto p. 040 3505101

Kyläsaarenselkä 2

00580 Helsinki

Opiskelija Reija Arola p. 050 595 6881

Hankkeeseen on tarkoitus perustaa ohjausryhmä, jonka muodostavat TE-toimiston edustaja, DIAK:n opiskelijat, sosiaaliohjaaja Map- palveluista sekä Ely-keskuksen edustaja.

Hankkeen edetessä on tarkoituksena, että mukana tulee olemaan myös Vantaan erilaisia toimijoita, yrityksiä ja yhdistyksiä.

3. Teoreettiset lähtökohdat

Oleskeluluvan saaneella on erittäin tärkeää jo kotoutumisen alkuvaiheessa, miten hyvin ja aktiivisesti hän pääsee tutustumaan ja saamaan tietoa uudesta kotimaastansa. Mitä paremmin tässä alkuvaiheessa toimitaan, sen varmemmin saadaan oleskeluluvan saaneet osaaviksi ja osallistuviksi kansalaisiksi. Oleskeluluvan saaneelle TE-toimiston asiakkaille on lain mukaan tehtävä henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma, jota tulee sovituin ajoin seurata ja tarpeen mukaan muuttaa. Mikäli kotouttamissuunnitelma tehdään hyvin ja yhteistyössä asiakkaan kanssa, on sen todettu selkeästi auttavan ja nopeuttavan kotoutumisprosessissa. Kotoutumisessa on hyvin tärkeää se, että se auttaa ja tukee yksilön ja koko perheen hyvinvointia kokonaisuutena. Pitkällä aikavälillä se on selkeää säästöä kaupungin muissa palveluissa.

Eduskunta on säätänyt lain 1386/2010 Laki kotouttamisen edistämisestä ja Opetushallitus on tämän lain pohjalta tehnyt opetussuunnitelman aikuisille maahanmuuttajille osana kotoutumissuunnitelmaa. Näiden lakien ja suunnitelmien pohjalta kotouttamisopetusta tehdään myös oleskeluluvan saaneille.

4. Keskeiset käsitteet

Maahanmuuttovirasto on määritellyt käsitteitä näin:

kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa valtion talousarviossa vahvistetussa pakolaiskiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on viime vuosina ollut 750–1050 henkilöä.

oleskelulupa

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Oleskelulupa voidaan myöntää esimerkiksi työnteon, elinkeinonharjoittamisen, opiskelun tai perhesiteen perusteella.

pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkupeuran, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

pysyvä oleskelulupa

Oleskelulupa, jonka voimassaoloaika ei ole rajoitettu. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

tilapäinen oleskelulupa

Määräaikainen oleskelulupa. Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava ennen sen vanheneamista. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle annetaan turvapaikka.

ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen

(Maahanmuuttovirasto, 2016)

Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee

kotoutumisella

maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen

kotouttamisella

kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla

maahanmuuttajalla

Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnettyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti
(Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 3 § Finlex)

5. Hankeen alustavia valmisteluja

Vantaan maahanmuuttajakoordinaattori Pirkko Matkaselkä on järjestänyt tämän hankkeen pohjatutkimuksena tapahtuma iltapäivän 3.12.2015 Vantaalla. Koolle on kutsuttu vantaalaisia toimijoita ja alustuksen jälkeen he ovat työskennelleet kolmessa erilaisessa työpajassa. Tapahtuman tarkoituksena oli etsiä täytettä kotoutumisen ”puuttuvaan palaseen”. Eli tarkalleen hankkeemme määritelmän mukaista toimintaa on silloin suunniteltu työpajoissa. Paikalla oli paljon eri toimijoita sekä rahoittajien edustajia. Iltapäivästä ja sen tuotoksista on tehty erillinen kooste, jota voidaan hyödyntää hankkeen yhteydessä. Lisäksi saimme tietoa rahoittajien ajatuksista hanketta koskien.

Pirkko Matkaselkä on käynnistänyt myös monimuotoisen yhteisö- ja vapaaehtoistyön foorumin, joka on kokoontunut 4.2.2016 Vantaalla. Tähän foorumiin on kutsuttu Vantaan kaupungin ja kolmannen sektorin tahot, jotka antavat 1) ohjausta ja neuvontaa 2) järjestävät koulutus- tai muita informatiivisia tilaisuuksia, 3) tapahtumia, jotka ovat tarkoitettu sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisille että kansuomalaisille.

Foorumin tarkoituksena on parantaa tiedottamista ja tiedonkulkua eri tahojen kanssa tilaisuuksista, kursseista, hankkeista, jotka ovat suunnattu monikulttuuriksi. Tätä foorumia ja sen jatkokyöskentelyä voidaan hyödyntää tai tukea tämän hankkeen kautta.

Vantaan maahanmuuttajayksikössä on vedetty tällainen kotouttamispilottiryhmä jo syyrialaiselle asiakasryhmälle. Tämän ryhmän kokemuksia ja ohjelma runkoa tullaan tutkimaan ja hyödyntämään yhtenä osana hankkeen suunnittelussa. (Pilotihankkeen ohjelma liitteenä.)

Aikaisempia tutkimuksia on tehty useita. Suurimpana vaikuttajana hankkeelle on ollut Osallisena Suomessa – kokeilulakihanke, joka on perustettu kehittämään kokonaisvaltaisesti maahanmuuttajien kotoutumista. Hankkeen osapuolia olivat Sisäasianministeriö (SM), Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM), Opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen Kulttuurirahasto, Svenska kulturfondet sekä Suomen Kuntaliitto.

Hankkeen toimikausi oli 22.3.2010–30.6.2013 ja sen kokonaiskustannukset olivat noin 10 miljoonaa euroa. Hankkeen kehittämissuunnitelman neljä kulmakiveä olivat: Jatkuva ja tavoitteellinen ohjaus, poikkihallinnollinen ja moniammatillinen yhteistyö, koulutuksen jatkuvuus ja joustavuus sekä kotouttamistyötä tekevien asiantuntijoiden ammattitaito. (Osallisena Suomessa 2010.)

6. Tavoitteet!

Hankkeen ensisijainen tavoitteena on luoda paremmat edellytykset oleskeluluvan saaneen alkuvaiheen kotoutumiselle Vantaalle. Tämän tarkoituksena heidän kokonaisvaltainen hyvinvointinsa paranee ja integroituminen yhteiskuntaan vahvistuu. Tavoitteena on saada maahanmuuttajista aktiivisia, osallistuvia toimijoita suomalaiseen yhteiskuntaan. Vantaan monikulttuurisuusohjelman ytimessä ovat kotouttamisen laajentaminen, monipuolistaminen ja joustavuus. (Kaikkien yhteinen Vantaa, monikulttuurisuusohjelma 2014-2017. 2014,4)

Hankkeen tavoitteena on löytää ja luoda uusia kotoutumista auttavia toimivia käytäntöjä Vantaan kaupungille. Hankkeella on tarkoitus vaikuttaa havaittuun ongelma-kohtaan ja kehittää siihen uusi toimintamalli eli saada yksilön kotouttamispolusta vielä toimivampi. Tavoitteena on myös kehittää organisoidusti monialaista yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Vantaalla on paljon aktiivisesti toimivia yhdistyksiä ja yrityksiä, joilla on paljon annettavaa ja halua toimia kotoutumisen parantamiseksi. Hankkeen yhtenä mahdollisuutena on saada aikaan aivan uudenlaista tiedottamista ja tiedon keräämistä ja jakamista. Hankkeen yhteydessä voidaan tehdä yhteistyötä ja jakaa kaikille tietoa keskitetysti jo toimivista ryhmistä ja toiminnoista. Hankeen kautta saadaan siis lisäresursseja Vantaan kotouttamiselle, kun tiedetään, kuka tekee ja mitä tekee, niin voidaan kohdistaa asiat oikein.

Osallisena Suomessa – hankkeessa todettiin, että kotoutuminen on usein pitkäkestoinen prosessi ja siihen liittyy monia yksilön elämään kuuluvia asioita. Koulutus ei sinällään voi kerralla ratkaista kotoutumisen kaikkia kysymyksiä. Mitä laajemmassa yhteistyössä koulutusta järjestetään, sitä useampia vaihtoehtoja etenemiseen koulutus voi luoda.

Pienilläkin ratkaisuilla voidaan edistää oleskeluluvan saaneiden tutustumista suomalaiseseen yhteiskuntaan ja luoda vuorovaikutustilanteita muiden kanssa. (Osallisena Suomessa, Kokeiluhankkeiden satoa. 2013, 316.)

Yhtenä hankkeen tarkoituksena on vahvistaa yhteistyötä Vantaan kaupungin ja Diakonia ammattikorkeakoulun välillä. Hanke tulee pitkällä aikavälillä tarjoamaan monille opiskelijoille harjoittelupaikkamahdollisuuden ja opinnon osion suorittamisen käytännössä. Hankkeeseen voidaan ottaa opiskelijoita sosionomin, terveydenhuollon sekä lastentarhanopettajan opinnoista.

7. Toteutus

8. Hankkeen kohderyhmä

Hankkeen kohderyhmänä ovat turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet oleskeluluvan ja asunnon Vantaalta. Hankkeen asiakkaat saadaan MAP:n toiminnasta helposti esille ja samalla saadaan tehostettua aktivointia oikein.

Kohderyhmässä ovat henkilöt, jotka ovat käyneet TE-toimistossa alkukartoituksessa, mutta myös erityisryhmät. Erityisryhmissä on esimerkiksi lasten kanssa kotona olevat aikuiset, vammaiset ja muut erityispalveluja tarvitsevat henkilöt. Hankkeen on tarkoitus olla mahdollisimman matalankynnyksen toimintaa ja antaa tietoa ja valmiuksia kaikille. Hankkeeseen osallistuvien ihmisten ei oleteta osaavan suomea.

9. Hankkeen toteutus ja mahdolliset riskit

Hankkeen on tarkoitus järjestää ohjattuja ryhmiä Vantaalla, joissa ihmiset saavat tietoa ja taitoja arjessa selviytymiseen. Ryhmien toivotaan olevana mahdollisimman toiminnallisia sekä narratiivisia. Ryhmien toiminnasta ja vetämisestä tulevat vastaamaan monet eri tahot. Mahdollisuuksien mukaan tullaan hyödyntämään jo olemassa olevia hankkeita tai toimintoja. Osallistuminen kirjataan asiakkaan kotoutussuunnitelmaan. Hankkeeseen osallistuminen ei ylitä 20 viikkotuntia yhden ihmisen osalta. Osallistujien kielitaidon vuoksi ryhmissä on oltava mukana tulkki. Erityisryhmien osallistumista varten paikalla pitää olla myös mahdollisuus lastenhoitoon ainakin osassa kursseista.

Turun kaupunki kehitti Osallisena Suomessa-kokeilussa kotoutumiskoulutusta toiminnallisilla menetelmillä. Hankkeessa kehitettiin toiminnallisia menetelmiä, joilla pyritään aktivoimaan yksilön ja ryhmän toimintaa ja oppimista sekä ajatukset toimintaa, jota tekeminen tuottaa. Toiminnalliseen oppimiseen liittyy tekeminen, kokeminen, vuorovaikutus ja yhteistyö. Turussa oli monenlaisia työtapoja. Toiminnallisessa opetuksessa opiskelijat kokevat itsensä tasa-arvoisimmiksi kuin

perinteisessä luokkaopetuksessa, koska opiskelijoiden erilaiset taustat ja ta-
soerot eivät tule samalla tavalla esille. (Osallisena Suomessa, Kokeiluhankkei-
den satoa. 2013, 178.)

Hankkeen yhtenä tuotteena on ajatus luoda asiakkaalle, jonkinlainen passi tai
opintokirja, joka jää hänelle itselleen. Tässä vaiheessa puhumme Hanke-
passista, josta asiakkaan on helppo katsoa ja kerrata asioita, mutta jossa on ele-
mentti mistä ulkopuolinen näkee helposti, mihin kursseihin asiakas on osallistu-
nut.

Helsingin sosiaalitoimistolla sekä Jyväskylän kaupungilla on kehitetty jonkinlaiset
vihot tai työkalut. Tutustumme niihin ja etsimme Vantaalle toimivinta mallia yh-
dessä. Tämä passi on myös hyvänä apuvälineenä MAP:n ohjaajille työskentele-
lyssä maahanmuuttoyksikössä.

Hankkeen osana on jo Ideasta toiminnaksi- tapahtuman johdosta käynnisty-
mässä Vantaalle pajatoimintaa 17-24 vuotiaille oleskeluluvan saaneille. Vantaan
nuorisopalveluiden toimivaan pajatoimintaan saatiin rahoitusta siten, että sinne
pystytään ottamaan 10 maahanmuuttajaa. Heidän pajatyöskentelynsä on juuri
tämä sama aika, mihin suunnittelemme muille näitä ryhmiä.

Hankkeen koulutussisällöistä tehdään hankkeen aluksi, jonkinlaiset pilottiaineis-
tot ja -mallit. Opiskelijat ja yhteistyö tahot, jotka vetävät jatkossa koulutuksia päi-
vittävät ja kehittävät aineistoja tulevaisuudessa.

Koulutus koostuu erillisistä, toisiaan täydentävistä moduleista:

- **Vantaa-moduuli**

yleistä tietoa Vantaasta, ehkä tutustumisia

- **Suomi-moduuli**

Suomi kartalla, tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja Suomen historiasta

- **Äidinkielen moduuli**

Oman äidinkielen käyttämistä ja taidon ylläpitämistä oman identiteetin

- **Suomenkielen moduuli**

Suomen kielen alkeita kuten, luku- ja kirjoitustaidottomille kirjaimia, numeroita ja oman nimen kirjoitus

- **Arjenhallinta-moduuli**

Tutustuttaa arjen asioihin, esim. virastot ja palvelut sekä kodin askareet ja näihin liittyviä kulttuuritietoja

- **Vanhemmuuden-moduuli**

Tietoa neuvoloista, päivähoidosta sekä koulusta sekä äidinkielen merkityksestä

- **Elinkeinoelämän-moduuli**

saada tietoa paikallisesta elinkeinoelämästä ja antaa mahdollisuus luoda verkostoja

Kurssien sisällöt ja aiheet voivat hankkeen aina vielä muuttua. Liikunta tai harrastustoimintaa ei varsinaisesti tulla ohjaamaan, vaan opastetaan jo olemassa oleviin liikuntaryhmiin. Lasten ja perheiden leirit ovat ohessa monialaisena yhteistyönä järjestämiä ja niille ohjataan aktiivisesti ryhmistä perheitä.

10. Hankkeen SWOT-analyysi

Hankkeesta on tehty myös SWOT-analyysi, joka on nelikenttä arviointi, jolla voidaan hankkeen vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet sekä uhat. Näin saadaan tärkeää strategista tietoa.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osaavat ja motivoituneet yhteistyökumppanit - Tarve ja tilaisuus - Vahvasti työelämä lähtöinen - Ajankohtainen - Valmiit toimipaikat ja toiminta 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei vakinaista työntekijää - Monia toimijoita(kaikki ajan tasalla) - Koordinointi - Tiedottaminen
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saada osallistuvia kotoutuneita kansalaisia - Opiskelijoille harjoittelupaikkoja todellisesta työelämästä - Aktivoida asiakas heti ja antaa ajan tasalla olevaa tietoa 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijoiden vastuunkanto/ kiinnostus - Jatkuva kehittyminen - Osataanko kohdata oikein nekin asiakkaat, jotka ovat vahvasti traumatisoituneet

Hankkeen vahvuus on ehdottomasti ajankohtaisuus, tarve ja työelämälähtöisyys. Hankkeessa on mukana osaavat ja motivoituneet yhteistyötahot. Hankkeen onnistuessa saadaan alkuvaiheen kotoutumiseen aivan uudenlaista toimintaa ja aktivointia kotoutujille. Saadaan myös työelämälähtöistä harjoittelua opiskelijoille. Hankkeen alussa oman haasteen tekee se, että hankkeella ole työntekijää ja toimijoita ja paikkoja on useita. Tiedottaminen ja koordinointi on saatava toimimaan hyvin.

11. Aikataulu, resurssit

Hanke on käynnistynyt vuoden 2016 alusta. Hankkeen ensimmäisten ryhmien on tarkoitus käynnistyä viimeistään syksyllä 2016, mutta jos hanke etenee nopeammin voi se käynnistyä jo keväällä. Vantaan kaupungilla on toimintaan tiloja mm Silkinportti Tikkurilassa, Myyrinki Myyrmäessä sekä Kafnetti Koivukylässä. Näissä toimipaikoissa on jo joitakin kursseja vakituisesti ohjelmassa ja niiden yhteyteen on hankkeen tarkoitus luoda lisää toimintaa. Hienointa olisi, jos näissä toimipisteissä olisi mahdollisimman paljon ohjelmaa alueensa maahanmuuttajille päivittäin.

Hankkeen alkuvaiheessa mukana on aktiivisesti yhteistyökumppanit maahanmuuttoyksiköstä Pirkko Matkaselkä ja DIAK Helsingin toimipisteestä Ulla Siirto ja Ylemmän AMK opiskelija Reija Arola. Jatkossa resursseja saadaan toivottavasti opiskelijoista, yrityksistä ja järjestöistä mukaan. Hankkeen jatkumisen kannalta on erittäin tärkeää luoda sellaiset toimintamallit, että saadaan juurrutettua yhteistyö kaikkia osapuolia hyödyttäväksi tulevaisuutta ajatellen.

Aikataulu	Tavoitteet	Vastuutaho
Tammi- maaliskuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> - On käyty keskusteluja eri toimijoiden kanssa, niin kaupungin, koulun kuin muidenkin toimijoiden kanssa - On määritelty kenen, kenelle ja milloin pitäisi alkaa tehdä mitään - Järjestetty yhteistyö tapaamisia hankkeen tarpeen selvittämiseksi, puuttuva pala –iltapäivä sekä monimuotoinen foorumi - Sovittu yhteistyöstä Vantaan kaupungin ja Diakin välillä - On päätetty perustaa ohjausryhmä ja tehdä hankesuunnitelma - On haettu Vantaan kaupungilta lupa aloittaa opiskelija sopimuksella hanke - Tehty hankesuunnitelma - Sovitaan seuraavan vaiheen suunnittelu ja tavoite 	Pirkko Matka- selkä Reija Arola
Huhtikuu- kesäkuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Käynnistetään ohjausryhmän toiminta - Selvitellään rahoitusta - Sovitaan toteuttamisaikatauluista - Tehdään toimintasuunnitelma - Lähdetään valmistelemaan ensimmäisiä moduuleja ja niiden sisältöjä - Suunnitella ensimmäiset pilotti ryhmät - Pohtia koska ja ketkä opiskelijat tulevat mukaan - Jos mahdollista käynnistää toiminta 	Pirkko Matka- selkä Ulla Siirto Reija Arola

Heinäkuu- Syyskuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjausryhmä alkaa kokoontua säännöllisesti - Kehitellään ja suunnitellaan moduuleja ja kokonaisuutta - Kehitetään raportointi materiaaleja - Tehdään palautteen keräämiseen työvälineet 	Pirkko Matkaskelkä Ulla Siirto Reija Arola
Lokakuu- Joulukuu 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Aloitussvaiheen raportti tehty ja kehittämiskohteet kartoitettu - Seuraavan vaiheen suunnittelu ja tavoitteet sovittu tarkemmin 	Pirkko Matkaskelkä Ulla Siirto Reija Arola
vuosi 2017 -	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminta vakiintuu ja yhteistyö toimii sovitusti 	

12. Hankkeen rahoitus

Hankkeelle on suunnitteilla hakea rahoitusta

- EUSA rahoitusta, AMIF-hankkeena
- Kotona Suomessa – hankkeen osana / te-keskus
- Opetushallitukselta
- Raha-automaattiyhdistykseltä
- paikallisilta rahoittajilta

13. Raportointi

Hankkeen käynnistämisestä ja alkuvaiheesta tulee opinnäytetyön muodossa raportti Vantaan kaupungille ja DIAK:lle. Väliraportteja tullaan tekemään neljännesvuosittain tai puolivuositain. Raportoinnin voi määrittää myös mahdollinen rahoittaja.

Hankkeella on oltava myös toimintasuunnitelma ja hankkeeseen osallistuvien opiskelijoiden on tehtävä raportointia toiminnasta. Moduuleihin pitää muodostaa jonkinlaiset toimintasuunnitelmat eli mitä opetetaan tai läpikäydään ja miten ohjaukset rakentuvat. Opiskelijoiden on myös raportoitava ryhmän jälkeen, mitä käytiin läpi, osallistujat ja erityisesti huomioitavat asiat. Näihin raportteihin tehdään valmiiksi mallit tai pohjat.

Toimintaa arvioidaan määrällisesti osallistujien määrällä. Moduulien sisältöjä, niiden uudistamista ja toistumista seurataan. Koska toimintaa on eri puolilla kaupunkia, on myös tärkeä arvioida missä toimipisteissä kannattaa toimintaa järjestää. Osallistujien näkemyksiä kerätään aktiivisesti hankkeen toimijoiden sekä MAP:n ohjaajien toimesta. Jatkossa on myös tärkeää kerätä tietoa, mitä nämä koulutukset ovat opettaneet ja millaisia jatkopolkuja koulutus on luonut. Näin saadaan kehitettyä toimintaa haluttuun suuntaan.

LÄHTEET

Harri, Tiainen 2016. TE-Toimiston asiantuntija, Henkilökohtainen tiedoksianto 4.3, Vantaa.

Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2015–2030. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tilastoja 2016:1, Helsinki.

Maahanmuuttajavirasto 2016. Viitattu 3.3.2016 <http://www.migri.fi/medialle/sa-nasto>

Osallisena Suomessa – Kehittämissuunnitelma maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi 2010. Jyväskylän yliopisto & Suomen Kulttuurirahasto, Jyväskylä.

Osallisena Suomessa – Kokeiluhankkeiden satoa 3013. Jyväskylän yliopisto & Suomen Kulttuurirahasto, Jyväskylä.

Suokonautio, Janna; Palapelin palat paikoilleen - Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi. Jyväskylän yliopisto, 2008 Helsinki.

Suomen lakikokoelma. Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. Finlex. Viitattu 3.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>

TKTH 2009. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Työterveyslaitos, Kuntoutussäätiö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

(www.minedu.fi/export/sites/.../Tapahtumakalenteri/.../Ari_Vxnxnen.pdf)

Vantaan kaupunki 2014. Kaikkien yhteinen Vantaa, monikulttuurillisuusohjelma 2014-2017. Viitattu 3.3.2016. www.vantaa.fi

Kysymyksiä kotouttamiseen tähtäävien ryhmien vetäjille

1. Millaisia ryhmiä olette kotouttamisen edistämiseksi ohjanneet?
2. Montako ryhmää on ollut? Kuinka paljon osallistujia kerrallaan ryhmässä?
3. Millaisella rakenteella ryhmät on toteutettu? Kuinka usein kokoonnuttu ja millainen on ollut yhden tapaamisen rakenne, kesto ja ohjatun/vapaan ohjelman osuus?
4. Millainen tarjoilu ryhmissä on ollut, jos on ollut? Miten järjestetty?
5. Kuinka montako ohjaajaa ryhmissä?
6. Millaisia teemoja on ollut ryhmissä?
7. Onko ryhmässä ollut tulkki? Onko ollut tarvetta?
8. Mitkä asiat ovat toimineet ryhmissä hyvin?
9. Mikä on ollut haastavaa ryhmän ohjaamisessa tai ryhmälle?
10. Mikä aiheet/teemat ovat ryhmäläisiä erityisesti kiinnostanut?
11. Onko kiinnostukselle merkitystä, luennoidaanko vai tehdäänkö asioita toiminnallisesti?
12. Mikä olisi sinusta erityisen tärkeä koulutusaihe?
13. Miten ryhmät ovat onnistuneet?
14. Mitä tekisit toisin seuraavan ryhmän toteuttamisessa tai ohjaamisessa?
15. Mitä muuta minun pitäisi osata kysyä?

ASUMISEN MODUULI 1.

ASUNNON VASTAANOTTAMINEN

PUUTUVA PALA – HANKE

Miten löydän asunnon?

* Vuokra-asunto ilmoituksia on sanomalehdissä ja Internetissä. Vuokra-asuntojen hinnat vaihtelevat paljon.

- › Yksityiset vuokra-asunnot kaupunkien keskustoissa ovat yleensä kalliita. Kaupungin vuokra-asunnot ovat halvempia, mutta niitä ei riitä kaikille. Voit hakea kaupungin vuokra-asuntoa kaupungin tai kunnan Internet-sivulta. Jonotus voi olla pitkä.

* Omistusasunto on Suomessa yleisin tapa asua.

- › Asunnon hinta vaihtelee seudun ja sijaintipaikan mukaan.
- › Asunnon hankintaa varten voit hakea lainaa pankista.
- › Kun asuntolaina on maksettu, omistusasunnossa on halvempi asua kuin vuokra-asunnossa. Vuokran tai asuntolainan lisäksi asumiseen liittyy muita kuluja. Usein sinun täytyy maksaa itse esimerkiksi sähkö ja vesi.
- › Voit etsiä asuntoa internetistä esimerkiksi näiltä sivuilta:
www.oikotie.fi, www.etuovi.com, www.vuokraovi.com,
www.jokakoti.fi, www.vvo.fi

Lue lisää: www.asuminen.fi

Miten vuokraan asunnon?

- › Vuokrasopimus täytyy tehdä kirjallisena. Sinun täytyy saada sopimuksesta oma kopio.
 - **Määräaikainen:** poisuuttopäivä määritelty, sopimusta ei voi irtisanoa ennen sopimuksessa määrättyä päivää.
 - **Toistaiseksi voimassa:** jatkuva vuokrasopimus, jonka kumpi tahansa osapuoli voi irtisanoa koska tahansa. Vuokralaisen irtisanomisaika 1 kalenterikuukausi, vuokranantajan irtisanomisaika 3 kk, jos sopimus on kestänyt alle vuoden / 6 kk, jos sopimus on kestänyt yli vuoden.
- › Vuokralainen ja vuokranantaja sopivat vuokra-ajan ja vuokran määrän. Vuokranantaja voi kieltää asunnossa tupakoinnin ja lemmikkieläimet. Sähkö ja kaasu eivät yleensä sisälly vuokrasopimukseen. Sinun täytyy maksaa ne itse.
- › Vuokralainen tekee itse sähkö- tai kaasusopimuksen. Jos vesi ei sisälly vuokran hintaan, se maksetaan joko kulutuksen mukaan (mittari) tai asukkaiden lukumäärän mukaan.
- › Joskus vuokranantaja vaatii kotivakuutuksen ottamisen. Sinun täytyy itse maksaa kotivakuutus. Voit kysyä lisää vakuutusyhtiöstä.

- › Tarkista, että taloon ei ole tulossa isoa remonttia, ennen kuin teet vuokrasopimuksen.
- › Sinun täytyy itse maksaa ylimääräiset kulut, jos vuokraat toisen asunnon remontin ajaksi.
- › Vuokranantajan on huolehdittava siitä, että vuokrattava asunto on kunnossa ja asunnossa olevat laitteet toimivat. Ennen muuttamista asunnon kunto on hyvä tarkastaa yhdessä vuokranantajan kanssa. Tekemällä kuntotarkastus estetään se, että vuokralainen joutuisi korvaamaan jonkin jo edellisen asukkaan aiheuttaman vahingon.

- ▶ Tavallisesti vuokranantaja huolehtii normaaliin asumiseen liittyvistä korjaus- töistä ja asunnon kunnossapidosta vuokralaisen ilmoitusten perusteella. Jos halutaan, että vuokralainen vastaa näistä asioista, täytyy siitä sopia erikseen.
- ▶ Vuokralaisella on oikeus purkaa sopimus, jos asunnon käyttämisestä aiheutuu hänelle terveydellistä vaaraa (esim. homevaurion terveyshaitat) tai jos vuokranantaja ei huolehdi välttämättömistä korjauksista. Jos osa asunnosta on käyttökelvoton esim. putkiremontin takia, vuokralaisella on oikeus vuokranalennukseen.

Vuokravakuus

- ▶ Vuokravakuus (ts. takuuvuokra ja vuokratakuu) on vuokranantajan pyytämä vakuus, joka maksetaan yleensä ennen avainten luovuttamista asuntoon. Se maksetaan siltä varalta, että vuokralainen jättää vuokran maksamatta tai aiheuttaa asunnolle vahinkoa. Vuokralainen saa summan takaisin vuokrasopimuksen päätyttyä, jos kaikki on kunnossa. Lain mukaan vuokravakuus voi olla korkeintaan kolmen kuukauden vuokraa vastaava summa. Vakuus maksetaan joko vuokranantajan määrittelemälle tilille tai vuokravakuustilille. Muista säilyttää kuitti suoritetusta maksusta!
- ▶ Lue lisää: www.vuokralaiset.fi

- › Vuokran suuruuteen vaikuttavat alueen vastaavien asuntojen vuokrat sekä asunnon vuokra-arvoa alentavat ja nostavat asiat. Vuokra on maksettava 2. arkipäivänä vuokranmaksukauden (yleensä kalenterikuukausi) alusta, ellei toisin sovita. Viivästyskoron on hyvä olla korkolain mukainen. Muita kustannuksia voivat olla esim. vesimaksu, autopaikka, nettiyhteys. Vuokran tarkistamisesta, eli korottamisesta tai alentamisesta, tulee sopia vuokrasopimuksessa. yleensä vuokra tarkistetaan vuoden välein. Sitä voidaan korottaa, jos ylläpitokustannukset nousevat, tai vuokra sidotaan indeksiin.

Asumistuki

- › Voit hakea Kelasta asumistukea, jos tulosi ovat pienet ja vuokra tai muut asumismenot ovat suuret. Voit saada asumistukea, jos sinulla on oikeus Suomen sosiaaliturvaan ja täytät etuuden saamisen muut ehdot.
- › Asumistukea kannattaa hakea heti, kun tiedät, etteivät rahat riitä vuokraan. Vuokranantaja voi purkaa vuokrasopimuksesi, jos et maksa vuokraa. Ota yhteyttä vuokranantajaan ajoissa, jos et pysty maksamaan.

Muutto

Kun muutat uuteen kotiin, sinun täytyy muistaa monta asiaa. hankkia kotivakuutus.

Kun muutat, sinun täytyy tehdä muuttoilmoitus. Muuttoilmoitus on helppo tehdä Postissa, maistraatissa tai sähköisesti:
www.muuttoilmoitus.fi.

Sähköiseen asiointiin tarvitset pankkitunnukset tai sirullisen henkilökortin.

Vuokralaisen oikeudet

- › Vuokranantajan on huolehdittava siitä, että asunto on hyvässä kunnossa ja, että esim. lämmitys, jääkaappi ja liesi toimivat
- › Vuokralaisella oikeus purkaa sopimus, jos asunnon käyttämisestä aiheutuu hänelle terveydellistä vaaraa (esim. homevaurio), tai jos vuokranantaja ei huolehdi välttämättömistä korjauksista
- › Jos osa asunnosta on käyttökelvoton esim. putkiremontin takia, vuokralaisella on oikeus vuokran alennukseen
- › Vuokranantaja ei voi irtisanoa vuokrasopimusta ilman hyvää syytä.
- › Vuokranantaja ei saa tulla vuokra-asuntoon sopimatta siitä vuokralaisen kanssa

Vuokralaisen velvollisuudet

- › Maksaa vuokra ajallaan.
- › Hoitaa huoneistoa hyvin ja huolellisesti sekä korvata vahinko, jonka hän tahallisesti tai laiminlyönnillään tai muulla huolimattomuudellaan aiheuttaa asunnolle.
 - Vuokralainen on vastuussa asunnosta ja korvaa myös kavereiden aiheuttamat vahingot!
 - Ottaa huomioon naapurit ja noudattaa talon sääntöjä.
- › Ilmoitusvelvollisuus: vuokralaisen on viipymättä ilmoitettava vuokranantajalle asunnossa huomaamistaan vioista.

Asumisen säännöt

- › Talossa täytyy ottaa huomioon muut asukkaat. Talossa on yhteiset järjestyssäännöt, joiden mukaan kaikkien täytyy elää
- › Järjestyssäännöissä lukee, milloin illalla alkaa hiljaisuus, esimerkiksi kello kymmenen illalla. Talossa ei saa pitää kovaa ääntä sen jälkeen, kun hiljaisuus alkaa. Järjestyssäännöt koskevat myös lemmikkejä (koira, kissa). Lemmikkieläimet eivät saa häiritä muita talon asukkaita. Ilmoita naapurille etukäteen, jos aiot pitää juhlat. Järjestyssäännöt löytyvät talon ilmoitustaululta. Ilmoitustaulu on kerrostalossa yleensä 1. kerroksessa, ulko-oven lähellä.

Asunnon huolto

- › **Huoltoyhtiö, isännöitsijä**
- › Talolla on yleensä sopimus huoltoyhtiön kanssa. Soita huoltoyhtiöön, jos huomaat asunnossasi esimerkiksi lämmitykseen liittyviä ongelmia.
- › Huoltoyhtiön vastuulla ovat esimerkiksi vesi- ja viemäriongelmat sekä lämmitys. Talon raha-asioita hoitaa yleensä isännöitsijä. Huoltoyhtiön ja isännöitsijän tiedot ovat talon ilmoitustaululla.
- › **Roskat**
- › Jokaisessa asunnossa on oma jäteastia, johon voit laittaa roskat. Roskat vieään talon yhteiseen roskien keräyspaikkaan.
- › Roskien keräyspaikka on jokaisen talon piha-alueella tai parkkipaikan lähellä. Roskat lajitellaan eri astioihin: ruoka (biojätteet), lehdet (paperinkeräys), pahvi (kartonki) ja muut roskat (sekajäte). Roskalaatikoissa lukee, mitä niihin saa laittaa. Keräyspaikka muille jätteille (lasi, metalli, vaatteet, paristot) voi olla ostoskeskuksen tai torin lähellä.

Pesutupa

- › Talossa voi olla yhteinen pesutupa, jossa on pyykkikone ja kuivaushuone
- › Kysy pesutuvan käytöstä huoltoyhtiöstä tai isännöitsijältä. Yleensä pesutuvan käyttäminen maksaa, mutta ei paljon. On tärkeää, että noudatat omaa vuoroasi. Muista kerätä pyykki pois, ennen kuin seuraava asukas tulee pesutupaan. Pesutupa täytyy jättää siistiin kuntoon.

Sauna

- › Monessa talossa on yhteinen sauna.
- › Sinun täytyy varata oma vuoro, jos haluat käyttää sauna.
- › Voit varata vuoron isännöitsijältä tai huoltoyhtiöltä.
- › Saunan käyttö maksetaan isännöitsijälle tai huoltoyhtiölle.
- › Saunavuoro on yleensä kerran viikossa yhden tunnin ajan. Muista jättää sauna siistiin kuntoon oman vuorosi jälkeen.

Parkkipaikat

- › Monessa talossa on oma parkkipaikka asukkaiden autoja varten.
- › Jos haluat autolle oman paikan, voit varata ja maksaa paikan isännöitsijälle tai huoltoyhtiölle. Voit joutua jonottamaan parkkipaikkaa.
- › Pysäköi autosi parkkipaikalle ja noudata pysäköinnistä annettuja ohjeita.
- › Säilytä polkupyörät pyörätelineessä tai pyörävarastossa.

Rappu ja varastot

- › Rappukäytävä
- › Pidä rappukäytävä siistinä. Paloturvallisuuden vuoksi siellä ei saa säilyttää lastenrattaita, pulkkia tai mitään muitakaan tavaroita. Vältä metelöintiä rappukäytävässä.
- › varastotilat
- › Useimmille asunnoille kuuluu erillinen varastotila, jossa voi säilyttää tavaroita. Tavaroidesi suojaksi voit hankkia lukon varaston oveen. Varastossa ei saa säilyttää helposti syttyviä tai muuten vaarallisia aineita.

Paloturvallisuus

- › Asunnossa täytyy olla palovaroitin. Ole varovainen sähköhellan, uunin ja kaasuhellan kanssa.
- › Lapsiperheissä kannattaa hankkia hellasuoja. Hellasuoja estää lapsia laittamasta hellaa päälle. Sammuta sähkölaitteet, kun et käytä niitä. Älä kuivata vaatteita tai säilytä tavaraa saunassa.
- › Laki määrää, että asunnossa on oltava palovaroitin. Asukkaan täytyy ostaa palovaroitin ja asentaa se pakkauksen ohjeen mukaisesti. Muista kokeilla kerran kuukaudessa, että palovaroitin toimii.
- › Kesällä ihmiset grillaavat mielellään ruokaa omalla pihalla. Parvekkeella grillaaminen on kielletty. Usein myös omalla pihalla grillaaminen on kielletty. Kysy asiaa taloyhtiön hallitukselta. Avotulen teko on kielletty ilman maanomistajan lupaa.

Jos joku menee pieleen...

- Jos jonain kuukautena et pysty maksamaan koko vuokraa, ota yhteyttä vuokranantajaan ennen eräpäivää. Tällöin voidaan mahdollisesti sopia maksusuunnitelmasta.
- Vuokranantajalla on oikeus purkaa vuokrasopimus, jos vuokralainen elää häiritsevää elämää tai ei maksa vuokraansa. Varoitus > purku > häätö

Maksamattomista laskuista tulee lopulta merkintä luottotietoihin > vaikeuttaa mm. vuokra-asunnon saamista

Turvallisuus

- HÄTÄNUMERO ON 112
- Soita numeroon hätätilanteissa, kun oma tai jonkun toisen henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on vaarassa.
- Soitto on maksuton
- Suuntanumeroa EI tarvita!

Pieniä tekoja ympäristön hyväksi

- › Sammuta kodin laitteet, kun et käytä niitä. Valmiustilat kuluttavat Suomessa sähköä yhden hiilivoimalan tuotannon verran
- › Lämmitykseen kuluu Suomessa noin viidennes kaikesta energiankulutuksesta. Laskemalla lämpötilaa yhdellä asteella vähennät lämmityksen energiankulutusta 5 %
- › Kiinnitä huomiota lämpimän veden kulutukseen (15 minuutin suihku kuluttaa keskimäärin 180 litraa vettä)
- › Kierrätä ja lajittele jätteet
- › Useimmat sähköyhtiöt tarjoavat myös esim. tuulivoimalla tuotettua vihreää sähköä

Lähteet

- › Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Perustietoa Suomesta –opas
› <http://tem.fi/perustietoa-suomesta>
- › Nuorisosasuntoliitto ry, ASUMISEN ABC –diasarja
› <http://www.nal.fi/asumisen-abc/>
- › Nuorisosasuntoliitto ry, Omaan kotiin –opas
› http://www.nal.fi/wp-content/uploads/2015/10/omaan_kotiin-opas_2015-2016.pdf
- › 4V-hankkeen materiaali Vinkejä asumiseen
› www.4v.fi

ASUMISEN MODUULI 2.

ASUMINEN SUOMESSA

PUUTUVA PALA – HANKE

Edellisen osion kertausta

- Suomessa asutaan yleisesti vuokra-asunnossa
- Vuokralainen ja vuokranantaja sopivat vuokra-ajan ja vuokran määrän. Vuokranantaja voi kieltää asunnossa tupakoinnin ja lemmikkieläimet. Sähkö ja kaasu eivät yleensä sisälly vuokrasopimukseen.
- ▶ Vuokralainen tekee itse sähkö- tai kaasusopimuksen. Jos vesi ei sisälly vuokran hintaan, se maksetaan joko kulutuksen mukaan (mittari) tai asukkaiden lukumäärän mukaan.
- ▶ Joskus vuokranantaja vaatii kotivakuutuksen ottamisen. Sinun täytyy itse maksaa kotivakuutus. Voit kysyä lisää vakuutusyhtiöstä.

Vuokralaisen oikeudet

- › Vuokranantajan on huolehdittava siitä, että asunto on hyvässä kunnossa ja, että esim. lämmitys, jääkaappi ja liesi toimivat
- › Vuokralaisella oikeus purkaa sopimus, jos asunnon käyttämisestä aiheutuu hänelle terveydellistä vaaraa (esim. homevaurio), tai jos vuokranantaja ei huolehdi välttämättömistä korjauksista
- › Jos osa asunnosta on käyttökelvoton esim. putkiremontin takia, vuokralaisella on oikeus vuokran alennukseen
- › Vuokranantaja ei voi irtisanoa vuokrasopimusta ilman hyvää syytä.
- › Vuokranantaja ei saa tulla vuokra-asuntoon sopimatta siitä vuokralaisen kanssa

Vuokralaisen velvollisuudet

- › Maksaa vuokra ajallaan.
- › Hoitaa huoneistoa hyvin ja huolellisesti sekä korvata vahinko, jonka hän tahallisesti tai laiminlyönnillään tai muulla huolimattomuudellaan aiheuttaa asunnolle.
 - Vuokralainen on vastuussa asunnosta ja korvaa myös kavereiden aiheuttamat vahingot!
 - Ottaa huomioon naapurit ja noudattaa talon sääntöjä.
- › Ilmoitusvelvollisuus: vuokralaisen on viipymättä ilmoitettava vuokranantajalle asunnossa huomaamistaan vioista.

Mitä vahingon sattuessa...

- ▶ Asumisen aikana voi sattua vahinkoja, ja asunnossa voi ilmetä vikoja. Tärkeintä on ilmoittaa vioista ja vahingoista heti isännöitsijälle. Jos vuokralaisena laiminlyöt ilmoituksen, saatat joutua korvaamaan myös aiheutuneen lisävahingon. On tärkeää, että sinulla on kotivakuutus, ja se on aina voimassa. Oma kotivakuutus on suhteellisen edullinen tapa turvata erilaisista vahingoista aiheutuvat kustannukset. Vakuutusyhtiöt tarjoavat erihintaisia kotivakuutuksia – tutki ja vertaile hintoja!
- ▶ • www.KOTIVAKuuTuS.fi

Turvallisuus

- ▶ Muuttaessasi uuteen asuntoon tarkista asunnon palovaroittimen toimivuus ja tutustu myös talon pelastussuunnitelmaan. Palovaroitin on pakollinen, ja huoneiston haltija on velvollinen hankkimaan ja kiinnittämään sen asianmukaisesti. Palovaroitin on syytä testata kerran kuukaudessa, ja sen paristo on hyvä vaihtaa kerran vuodessa.
- ▶ Turvalukko, varmuusketju ja ovisilmä lisäävät kodin turvallisuutta, mutta näiden asentaminen edellyttää vuokranantajan lupaa. nämä asennukset on jätettävä vuokrasuhteen päättyessä paikoilleen.

- › Asunnon siivous sekä kodinlaitteiden oikea käyttö ja huolto ovat turvallisuuden perusedellytyksiä. Älä koskaan käytä laitteita muuhun, kuin mihin ne on tarkoitettu. Älä myöskään käytä vioittuneita kodinkoneita, sillä niissä on aina tulipaloriski. Asunnon varustukseen kuuluvan kodinkoneen rikkoutuessa vuokranantajalla on velvollisuus uusita rikkoontunut laite tai sen osa.
- › Hätänumero 112 auttaa kaikissa kiireellisissä avuntarpeissa ja hätätilanteissa.

Avaimet

- › Vuokranantajan tulee huolehtia vuokrahuoneiston turvallisuudesta avainten ja lukitusten osalta. Avaimet on syytä antaa vuokralaiselle kuittausta vastaan. Älä laita avainnippuun asunnon osoitetta tai numeroa.
- › Vuokranantajalla on yleensä hallussaan huoneistoon yhdet avaimet. Vuokranantajalla ei kuitenkaan ole oikeutta ilman erityistä syytä päästä vuokrattuun huoneistoon. Vuokranantaja on kuitenkin päästettävä huoneistoon, jos se on tarpeen huoneiston kunnon ja hoidon valvonnan vuoksi. Huoneistossa käynti pyritään sopimaan vuokralaisen kannalta sopivaan aikaan. Hätätilanteessa isännöitsijän tai huollon on päästävä asuntoon yleisavaimella, vaikka asukas ei olisi kotona.

Huolto

- Huoltoyhtiön tehtävänä on huolehtia talon ja pihapiirin siisteydestä sekä turvallisuudesta taloyhtiön kanssa tehdyn sopimuksen mukaan. Huoltoyhtiön tehtävänä ovat huoltokorjaukset, joihin kuuluvat esimerkiksi termostaattisäädöt, vuotavat hanat, nimikylttien vaihto ja yleisten tilojen kunnossapito. Huollon tehtäviin kuuluvat myös hätätyöt sekä ovenavaukset. Huoltoyhtiöllä on yleensä ympärivuorokautinen päivystys, joten voit vian tai vahingon sattuessa soittaa hätätapauksessa myös keskellä yötä. Yhteystiedot ovat talosi ilmoitustaululla tai ulko-oveen tai tuulikaappiin kiinnitetyssä lapussa.

Ilmanvaihto

- Koneellinen ilmanvaihto on pidettävä toiminnassa jatkuvasti asuntoon kertyvien epäpuhtauksien ja kosteuden poistamiseksi. Vaadi, että asuntosi ilmanvaihto on kunnossa ja oikein säädetty. Laittamalla paperiarkki poistoventtiilin eteen voit tarkistaa, että ilmaa virtaa poistoilmahormiin. Huoneilman laadun huomaa parhaiten tultaessa ulkoa asuntoon. Hajun syy on aina syytä selvittää ja ryhtyä toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Sinun on myös huolehdittava poistoventtiilin puhdistamisesta vähintään kerran vuodessa, ja keittiön poistoilmaventtiili tulisi puhdistaa useamminkin.

Tuholaiset

- ▶ Joskus asunnoissa tai taloyhtiön tiloissa voi esiintyä asumista haittaavia tuholaisia ja hyönteisiä. Tuholaiset voivat aiheuttaa terveysongelmia, vaurioittaa asunnon tekstiilejä tai jopa taloyhtiön rakenteita. Joskus tuholaisten hävittäminen edellyttää jopa koko rakennuksen myrkyttämistä. Tuholaiset kannattaa siis ottaa vakavasti. Jos havaitset niitä, ota ensisijaisesti yhteyttä huoltoyhtiöön. Voit myös kysyä neuvoja tuholaisten torjunnasta oman kuntasi terveystarkastajalta. Voit ennaltaehkäistä tuholaisia säännöllisellä siivouksella, pitämällä huolta perushygieneiasta ja viemällä jätteet pois asunnosta.
- ▶ [HTTP://SISATILOJENTUHOLAISET.FI](http://SISATILOJENTUHOLAISET.FI)

Varoitukset ja häätö

- ▶ Varoituksen voi saada 1) häiritsevistä elämästä, 2) asunnon huonosta hoidosta, 3) asunnon käyttämisestä muuhun kuin vuokrasopimuksessa sovittuun tarkoitukseen tai 4) järjestys- ja terveismääräysten rikkomisesta. yleensä vuokrasopimuksen purkaminen edellyttää vuokranantajalta kirjallisen varoituksen antamista vuokralaiselle. Varoitus on annettava tiedoksi todistettavasti. Jos vuokralainen oikaisee käyttöksensä, vuokranantajalla ei ole oikeutta purkaa vuokrasopimusta.
- ▶ Vuokrasopimus voidaan kuitenkin purkaa ilman varoitusta, jos vuokranmaksu on laiminlyöty vähintään kahdelta kuukaudelta tai erittäin moitittavasta käytöksestä. Vuokrasopimuksen purkaminen päättää sopimuksen välittömästi ilman irtisanomisaikaa.
- ▶ Häätö on asunnon tyhjennys, jos vuokralainen ei ole tuomioistuimen määräämään päivään mennessä muuttanut asunnosta. Vuokranantaja hakee häätöpäätöksen tuomioistuimelta.

Vuokralaisen vaikuttamismahdollisuudet ja asukasdemokratia

- Lain mukaan kaikissa valtion tukemissa vuokra-asunnoissa asukkailla on oikeus osallistua taloa koskevaan päätöksentekoon. Asukkaiden kokous on vuosittain järjestettävä kokous, johon kaikki asukkaat kutsutaan. Asukkaiden kokous valitsee jäsenet asukastoimikuntaan, joka antaa lausuntoja muun muassa talousarviosta, vuokran suuruudesta ja korjauksista. Asukastoimikunnalla on myös oikeus päättää talon järjestyssäännöistä, ottaen kuitenkin huomioon asiaa koskeva lainsäädäntö. Tämän lisäksi asukastoimikunta järjestää talkoita ym. asukastoimintaa. Myös asuntoja vuokraavan yhtiön hallituksessa on oltava asukasedustajia.

Yhteinen viihtyvyys

Naapuruus

- › Tervehdi naapureitasi.
- › Viihtyisyys on pieniä tekoja.
- › Jos naapurisi meteli tai muu käytös häiritsee sinua, voit ystävällisesti keskustella asiasta naapurisi kanssa. Mikäli häiritsevä käytös jatkuu, ilmoita asiasta kirjallisesti isännöitsijälle.

Eläimet

- › Jos saat pitää asunnossasi lemmikkieläimiä. Pidä lemmikkisi kiinni, kun kuljet sen kanssa rappukäytävässä ja pihalla. Siivoa lemmikkisi jätökset roskikseen.

- › Yhteiset tilat tuovat iloa!
- › Kerrostalon yhteiset tilat ovat kaikkien käytössä. Huomioithan myös muut pitämällä tilat siistinä ja noudattamalla ohjeita niiden käytöstä.
- › Tupakointi on kiellettyä yhteisissä sisätiloissa ja ulkona ikkunoiden alla. Laita tupakantumpit tuhkakuppiin.
- › Siistillä pihalla roskat ovat roskiksessa ja roskapussit jätekatoksen jätteastioissa.
- › Kunnioita pihalla olevia puita, pensaita ja kukkia.

Remontit ja Antennit

- › Remontit
- › Jos haluat maalata tai muuten remontoida asuntoa, kysy ensin lupa isännöitsijältä. Vuokra-asuntoa saa korjata vain vuokranantajan luvalla.
- › Antennit
- › Taloyhtiöissä on yhteisantenni tai se kuuluu kaapeliverkkoon. Kysy isännöitsijältä lupa, jos haluat lisä- tai lautasantennin.

Turvallisuus

- › HÄTÄNUMERO ON 112
- › Soita numeroon hätätilanteissa, kun oma tai jonkun toisen henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on vaarassa.
- › Soitto on maksuton
- › Suuntanumeroa EI tarvita!

Lämmitys ja tuuletus

- › Terveellinen huonelämpö on 20–22 astetta.
- › Jos huoneessa on liian kylmä tai kuuma, säädä lämpöä patterin säätönupista.
- › Ongelmatilanteissa soita huoltomiehelle ja ilmoita asiasta huoltoon.
- › Kun tuuletat asuntoa, avaa eri huoneiden ikkunat samaan aikaan muutamaksi minuutiksi.

Sähkön ja veden käyttö

- › Sammuta valot ja sähkölaitteet, kun et käytä niitä.
- › Älä juoksuta vettä turhaan. Käy suihkussa nopeasti.
- › Pese astiat tiskialtaissa niin, että laitat tulpan altaaseen.
- › Astioiden pesu ja huuhtelu juoksevan veden alla kuluttaa monta kertaa enemmän vettä

- › Pese vain täysiä koneellisia pyykkiä, näin säästät energiaa.

Jääkaappi ja pakastin

- › Voit tarkistaa lämpömittarilla, että jääkaappisi lämpötila on oikea. Sopiva lämpötila jääkaapissa on 5 astetta ja pakastimessa - 18 astetta.
- › Pese jääkaappi sisältä vähintään kerran kuukaudessa.
- › Pakastin kannattaa sulattaa kerran vuodessa tai kun seinämiin on kertynyt 1 cm paksuinen jääkerros.

Lähteet

- › Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu, Perustietoa Suomesta –opas
- › <http://tem.fi/perustietoa-suomesta>

- › Nuorisotasuntoliitto ry, ASUMISEN ABC –diasarja
- › <http://www.nal.fi/asumisen-abc/>

- › Nuorisotasuntoliitto ry, Omaan kotiin –opas
- › http://www.nal.fi/wp-content/uploads/2015/10/omaan_kotiin-opas_2015-2016.pdf

- › 4V-hankkeen materiaali Vinkkejä asumiseen
- › www.4v.fi

PALVELUT SUOMESSA MODUULI

PUUTTAVA PALA - HANKE

Henkilötunnus

- › Jos muutat Suomeen vakinaisesti, saat suomalaisen henkilötunnuksen.
- › Tarvitset henkilötunnusta monen virallisen asian hoitamiseen Suomessa. Myös tilapäisesti Suomessa asuva voi saada henkilötunnuksen, jos hän tarvitsee sitä esimerkiksi työntekoa varten.
- › Henkilötunnus haetaan maistraatista

SOSIAALITURVA

- › Sinulla on oikeus Suomen sosiaaliturvaan ja sairausvakuutukseen,
- › jos asut Suomessa vakinaisesti tai sinulla on Suomessa työpaikka.

- › Kela arvioi sosiaaliturvaa hakevan henkilön tilanteen ja antaa päätöksen arvionsa perusteella. Esimerkiksi kahden (2) vuoden
- › työsuhde, perhesiteet, paluumuutto tai muut siteet Suomeen todistavat, että olet muuttanut Suomeen vakituisesti.

- › Hae Kelasta oikeutta Suomen sosiaaliturvaan ja sairausvakuutukseen.
- › Kun sinulla on oikeus sosiaaliturvaan, voit hakea ja saada Kelasta tukia

Kela-kortti

- › Kela-kortti on Suomen sairausvakuutuskortti.

- › Kela lähettää sen automaattisesti niille, joilla on oikeus sairausvakuutukseen. Kela-kortilla saat sairausvakuutuskorvauksen suoraan apteekeissa ja terveydenhuollossa. Tällöin maksat itse pienemmän summan. Kysy lisää Kelasta.

Yksityinen sairausvakuutus

- › Voit hankkia myös yksityisen sairausvakuutuksen. Yksityinen sairausvakuutus täytyy hankkia vakuutusyhtiöstä. Yksityinen sairausvakuutus voi korvata hoitoa, joka ei kuulu julkiseen terveydenhoitoon.
- › Monella suomalaisella ei ole yksityistä sairausvakuutusta.
- › Yksityinen sairausvakuutus on kallis Suomessa.
- › Voit kysyä lisää vakuutusyhtiöistä.

VEROKORTTI

- › Jos teet työtä tai saat työttömyysturvaa, sinulla täytyy olla verokortti.
- ›
- › Tarvitset verokorttia myös, jos saat Kelasta etuuksia.
- › Suomessa kaikesta tulosta maksetaan veroa.
- › Verovaroilla tuotetaan julkiset palvelut, kuten koulu ja terveydenhuolto.

TULKKI, TULKITSEMINEN JA KÄÄNTÄMINEN

- › Sinulla on oikeus saada tulkkausta tärkeässä viranomaisasiassa.
- › Tulkin maksaa viranomainen.
- › Jos et osaa suomen tai ruotsin kieltä ja viranomainen ottaa esille tärkeän asian, viranomaisen täytyy järjestää tulkkaaminen ja kääntäminen.

Voit tarvita tulkkia esimerkiksi alkukartoitusta ja kotoutumis suunnitelmaa varten. Silloin tulkin tilaaminen on viranomaisen velvollisuus.

Tulkin tilaaminen ei ole aina viranomaisen velvollisuus.

PANKKITILI

- › Sinun kannattaa avata tili pankissa. Suomessa palkka ja kaikki etuudet, kuten kotoutumistuki ja lapsilisä maksetaan pankkitilille.
- › Sinulla täytyy olla passi tai henkilötodistus, että voit avata tilin.

PUHELIN

- › Suomessa käytetään matkapuhelimia (kännykkä). Yleisiä puhelimia on vähän. Sinun kannattaa hankkia oma matkapuhelin.
- › Isoissa kaupungeissa on joitakin puhelinkeskuksia (call center). Etniset kaupungit myyvät puhelinkortteja, joilla voit soittaa edullisesti ulkomaille.
- › Matkapuhelinliittymän avaaminen voi olla kallista ulkomaalaiselle takuumaksun vuoksi. Voit ostaa prepaid-liittymän teleoperaattorin kaupasta tai R-kioskista. Puhelimen voit ostaa tavaratalosta tai teleoperaattorin kaupasta.

INTERNET

- › Viranomaiset tarjoavat paljon tietoa internetissä.
- › Moni asia hoidetaan internetissä. Voit maksaa internetissä laskut ja täyttää viranomaisen lomakkeet. Sähköiseen asiointiin tarvitset verkkopankkitunnukset tai sirullisen henkilökortin.

KIRJASTO

- › Kirjastossa voit lukea ja lainata kirjoja sekä lehtiä.
- › Voit myös käyttää internetiä ilmaiseksi kirjastossa. Tarvitset kirjastokortin, jos haluat lainata kirjoja tai käyttää internetiä kirjastossa. Saat kirjastokortin kirjastosta. Kortin saat, kun ilmoitat osoitteesi ja esität voimassaolevan henkilötodistuksen, jossa on valokuva ja henkilötunnus. Kirjastokortin myöntämiseen tarvitaan Suomessa oleva osoite. Ensimmäinen kirjastokortti on maksuton.
- › Lue lisää: www.kirjastot.fi

POSTI

- › Postissa voit lähettää kirjeen tai paketin. Kirjeposti tuodaan kotiosoitteeseen, paketit täytyy noutaa Postin toimipisteestä.
- › Jokaisessa Suomen kunnassa on Postin palvelua.
- › Jos kunnassa ei ole postitoimistoa, siellä on Postin myyntipiste.
- › Postin myyntipiste voi olla kaupassa, kioskissa tai huoltoasemalla.
- › Postimerkkejä myydään Postin lisäksi myös kioskeissa ja kaupoissa.
- › Lue lisää www.posti.fi

AJOKORTTI

- › Suomessa saa ajaa autoa vain 18 vuotta täyttänyt henkilö.
- › Jos sinulla on EU-maassa tai ETA-maassa myönnetty ajokortti, voit ajaa autoa Suomessa. Ajo-oikeus on sen luokan mukainen, joka on kirjattu ajokorttiisi. Myös Pohjoismaissa myönnetty ajokortti kelpaa Suomessa.
- › Jos sinulla on Geneven tai Wienin tieliikennesopimusvaltioissa myönnetty ajokortti, voit ajaa autoa Suomessa. Ajo-oikeus on voimassa vain vuoden siitä päivästä lähtien, kun tulit Suomeen.

- › Voit saada tilapäisen ajokortin, jos ajokorttisi ei kelpaa Suomessa. Poliisi myöntää tilapäisen ajokortin enintään yhden (1) vuoden ajaksi.
- › Voit vaihtaa ulkomaisen ajokortin suomalaiseen, mutta se maksaa.
- › Poliisi voi vaatia, että selvität terveydentilasi.
- › Poliisi voi vaatia, että hankit ajokortistasi virallisen käännöksen suomeksi. Voit kysyä lisää poliisilta. Yleensä poliisi ei vaadi uutta kuljettajantutkintoa, jos ajokortti vaihdetaan suomalaiseen vuoden kuluessa Suomeen tulosta

KAUPAT

- › Suomessa kaupassa ei yleensä tingitä, vaan hinta on merkitty tuotteeseen tai hyllyn reunaan.
- › Ostoksen hinta on kokonaishinta, joka sisältää arvonlisäveron (ALV).
- › Isoissa kaupungeissa on myös kauppiaita, jotka myyvät eri uskonnoille tai kulttuureille tyyppistä ruokaa.
- › Voit kysyä ihmisiltä, mistä löydät niin sanottuja etnisiä kauppiaita.
- › Myös etnisiä vaatekauppiaita ja kampaamoita on jonkin verran.

Milloin kaupat ovat auki?

- › Ruokakaupat ovat yleensä auki klo 9-21.
- › Osa kaupoista voi olla auki huomattavasti pidempäänkin esimerkiksi klo 7-23. Hyvin harvat 24 tuntia vuorokaudessa.
- › Muut kaupat, esimerkiksi vaatekaupat, ovat yleensä auki maanantaista perjantaihin klo 9-20 ja lauantaina 9-18.
- › Jotkut kaupat ovat auki myös sunnuntaina.
- ›

VIRASTOT

- › Suomessa jotkut asiat täytyy hoitaa henkilökohtaisesti virastossa.
- › Virastot palvelevat myös puhelimitse, postitse ja sähköisesti.

- › Viraston työntekijät auttavat sinua, jos et ymmärrä jotain asiaa.
- › Valtion viraston ja hallinnon työntekijää sanotaan virkamieheksi.
- › Myös poliisi on virkamies.

- › Suomessa virkamiehet ovat luotettavia.
- › He eivät ota vastaan lahjuksia, eikä heille anneta lahjoja.
- › He kohtelevat asiakkaitaan tasa-arvoisesti.
- › Voit puhua heidän kanssaan turvallisesti.

- › Valtion ja kunnan virastot ovat yleensä auki klo 8-16.
- › Viraston asiakaspalvelun aukioloaika voi olla eri kuin viraston aukioloaika. Viraston aukiolo kannattaa tarkistaa etukäteen.

KANSALLISET JUHLAPÄIVÄT

- › Kansalliset juhlapäivät ovat niin sanottuja pyhäpäiviä.
- › Se tarkoittaa, että kaikki virastot ja kaupat ovat kiinni.
- › Perheillä on usein omia perinteitä, joiden mukaan he viettävät juhlapäiviä.
- › Jouluna monet suomalaiset viettävät aikaa perheensä kanssa.

› Suomen viralliset juhlapäivät ovat:

- › Uudenvuodenpäivä (1.1.)
- › Loppiainen (6.1.)
- › Pitkäperjantai
- › Pääsiäispäivä
- › Toinen pääsiäispäivä
- › Vappu (1.5.)
- › Helatorstai
- › Helluntaipäivä
- › Juhannusaatto
- › Juhannuspäivä
- › Pyhäinpäivä
- › Suomen itsenäisyyspäivä (6.12.)
- › Jouluaatto (24.12.)
- › Joulupäivä (25.12.)
- › Tapaninpäivä (26.12.)

- › Monet kansalliset juhlapäivät liittyvät kristilliseen uskontoon.
- › Esimerkiksi helatorstai on juhlapäivä, jota vietetään Jeesuksen taivaaseen astumisen muistoksi. Virallisten juhlapäivien lisäksi jotkut päivät voivat olla osittain vapaita.
- › Osittain vapaita päiviä ovat esimerkiksi juhannusaatto 24.6. ja jouluaatto 24.12. Useimmilla ihmisillä on silloin vapaata työstä.
- › Kaupan henkilökunta voi joutua olemaan töissä.
- › Sairaalat päivystävät aina.

- › Jotkut kansalliset juhlapäivät ovat liputuspäiviä.
- › Se tarkoittaa, että Suomen lippu nostetaan tankoon.
- › Suomessa on myös liputuspäiviä, joihin ei liity virallista juhlapäivää. Useat liputuspäivät liittyvät Suomen kulttuuriin. Esimerkiksi Kalevalan päivä 28.2. on suomalaisen kulttuurin juhlapäivä.
- › Taloyhtiön lippu nostetaan usein puolitankoon, kun joku talon asukas on kuollut.

Lähde

- › Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu,
- › Perustietoa Suomesta -opas
- › <http://tem.fi/perustietoa-suomesta>

